

Ízületek anatómiája, funkcionális anatómiája

dr. med. Baksa Gábor

Alkalmazott és Klinikai Anatómiai Laboratórium
Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet
Semmelweis Egyetem

gabor.baksa.md@gmail.com

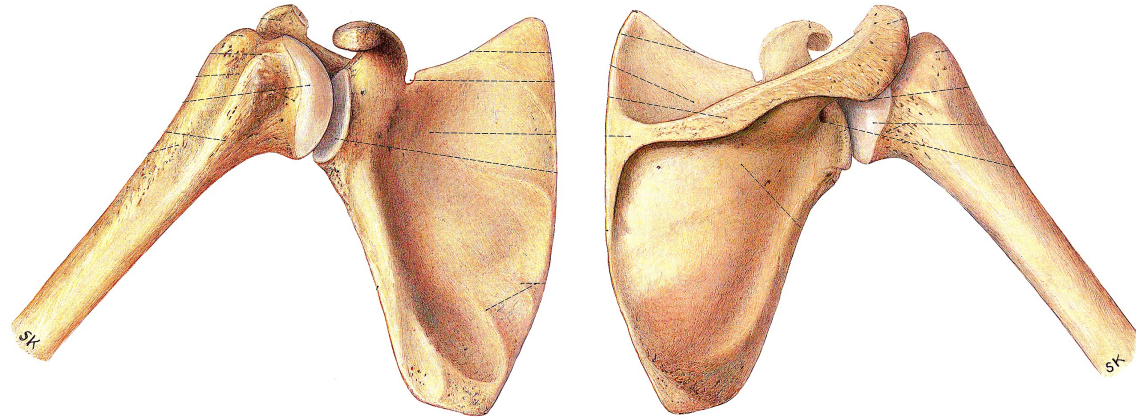
Miről lesz szó?

- Primer arthrosis szempontjából releváns ízületek anatómiájának áttekintése
 - vállízület (articulatio humeri)
 - hüvelykujj alapízülete (articulatio carpometacarpalis prima, CMC I)
 - ujjak ízületei (articulatio interphalangealis proximalis et distalis, PIP és DIP)
 - csípőízület (articulatio coxae)
 - térdízület (articulatio genus)
 - öregujj alapízülete (articulatio metatarsophalangealis prima, MTP I)

- mozgások
- ízületi tok, szalagok (capsula et ligamenta)
- porc (cartilago)
- ízület beidegzése (innervatio)
- nyáktömlők (bursae)

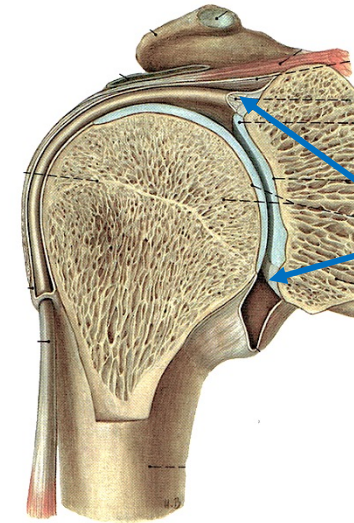
Vállízület

Pernkopf

fej - vápa arány kb. 1:6

hatalmas inkongruencia!

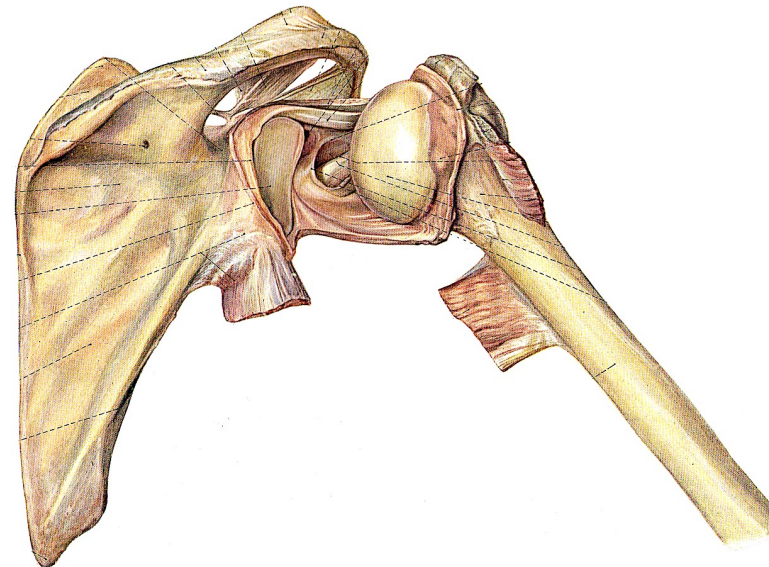

labrum glenoidale
(rostporcos vápaajak)

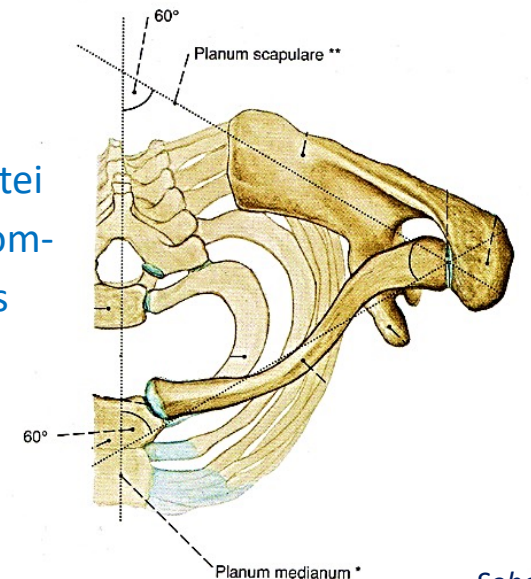
nem ad érdemi járulékos
stabilitást

bő és laza tok, tartalék-
redőkkel (recessusok)

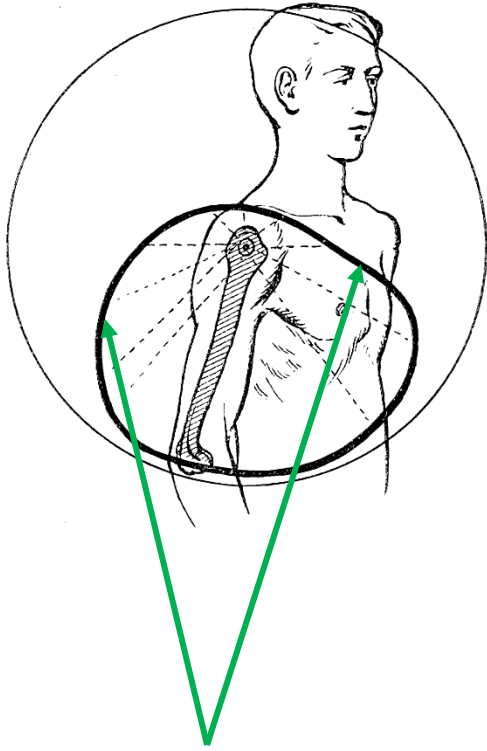
nagy mozgásterjedelmet
enged,
de nem ad érdemi
járulékos stabilitást

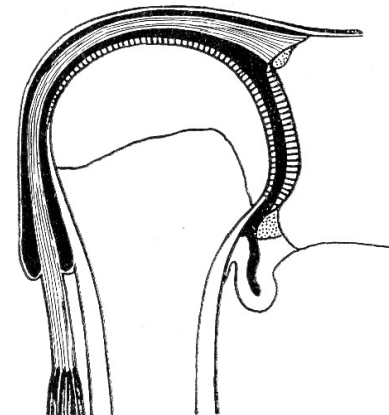
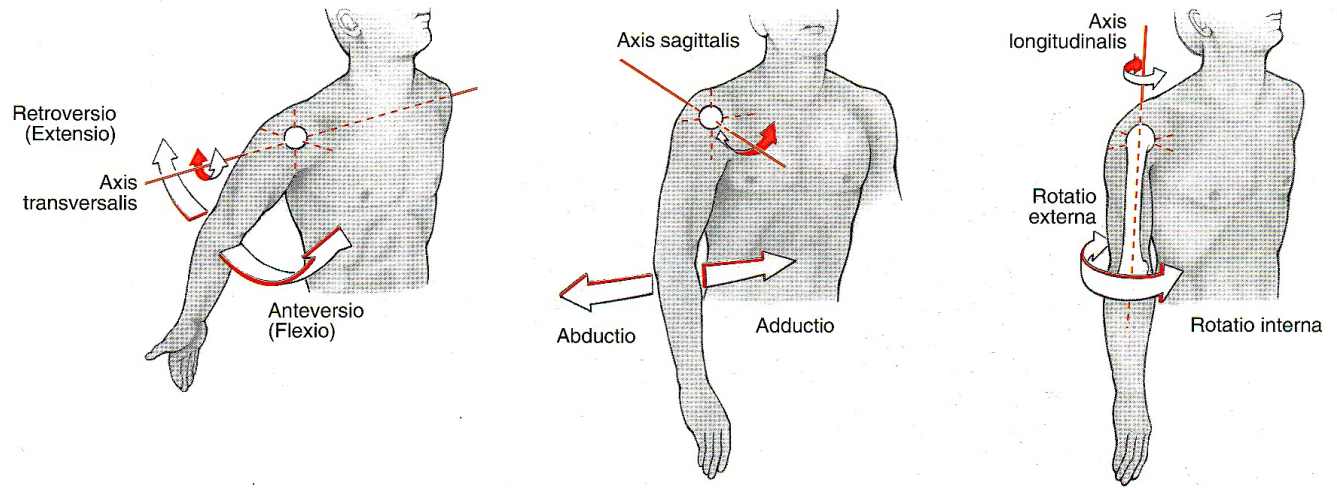
a kulcscsont és ízületei
valamint jelentős izom-
tömeg egészítik ki és
stabilizálják

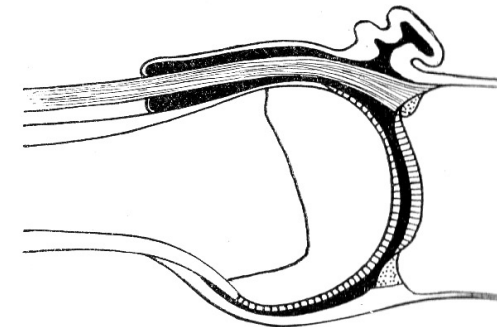
Vállízület

A vállízület mozgástartománya **rögzített** vállöv mellett:
felfelé a leginkább korlátozott
(acromion, lig. coracoacromiale)

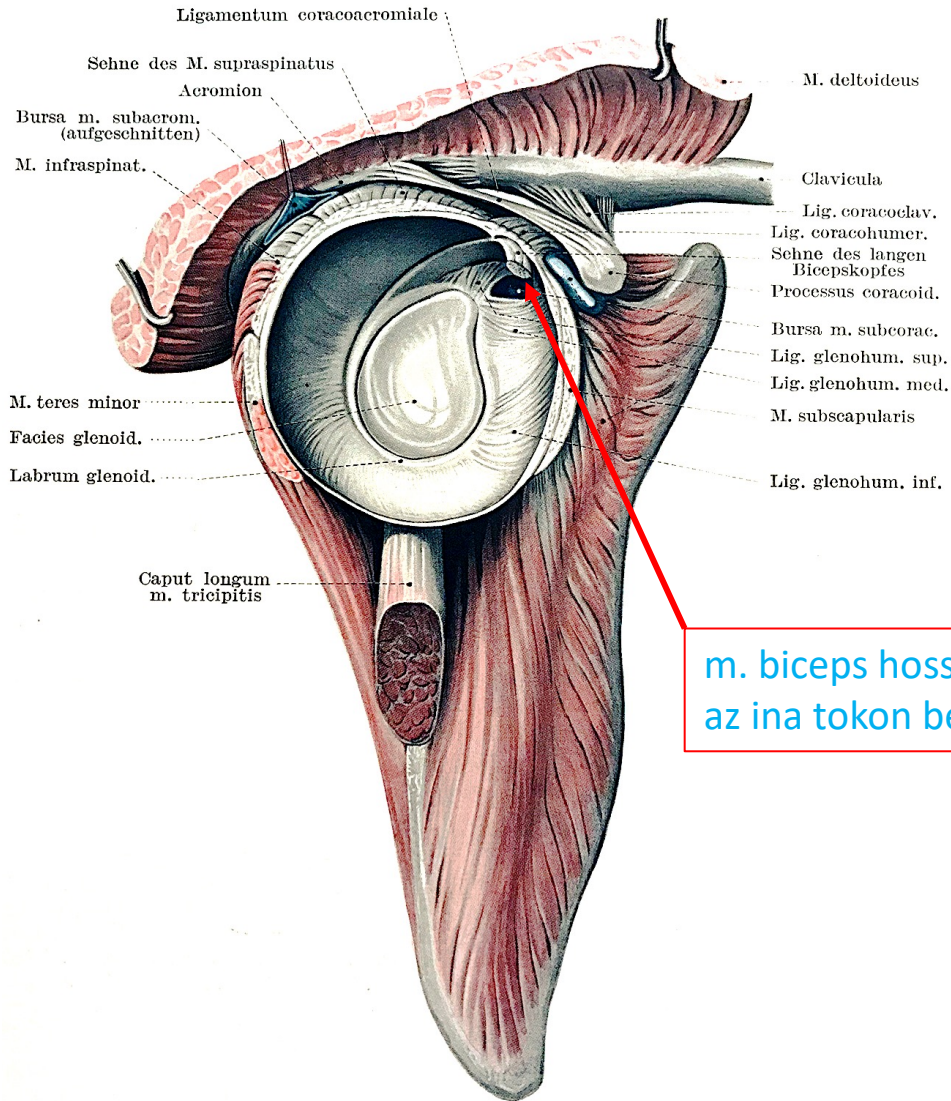
nyugalmi helyzet

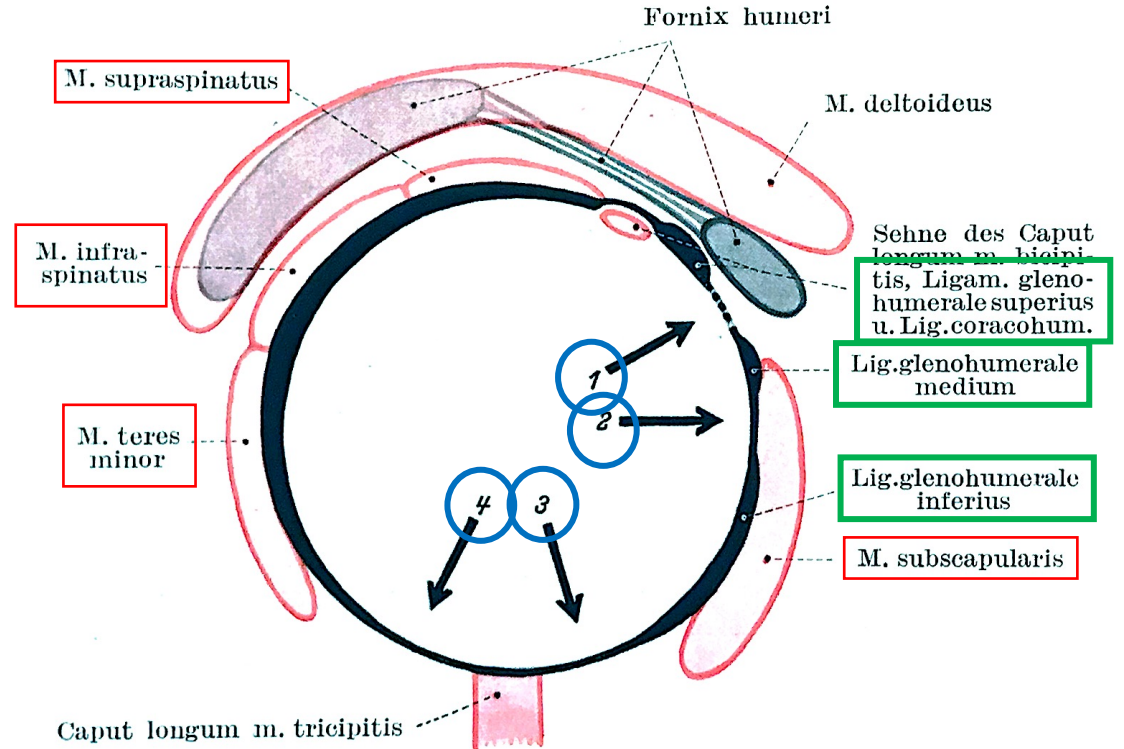
abdukált helyzet

a tok tartalékredői (recessusok) széles mozgásterjedelmet engednek a vállízületnek

Vállízület - szalagok, rotátorköpeny, stabilitás

m. biceps hosszú fejének az ina tokon belül ered

a rotátorköpeny izmai

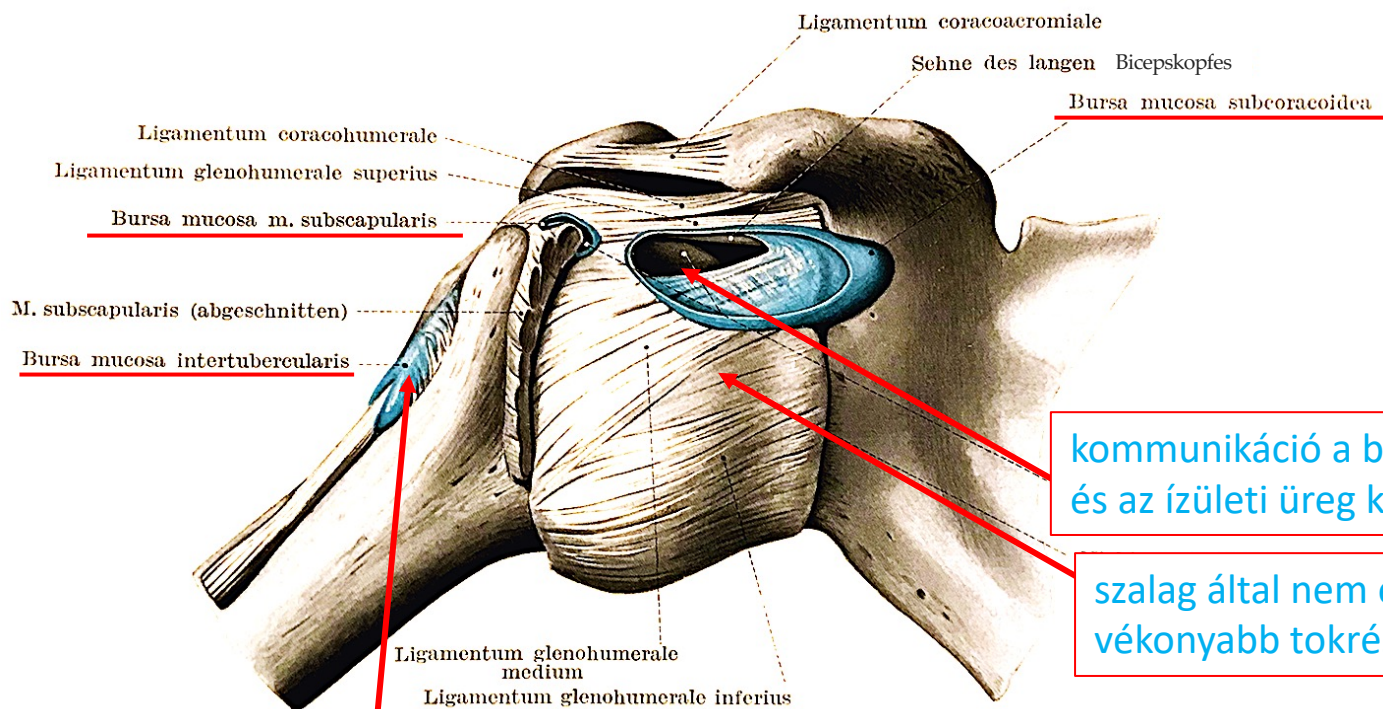

az ízület szalagjai

a tok nem egyenletes vastagságú, a szalagok között elől és alul gyengébb

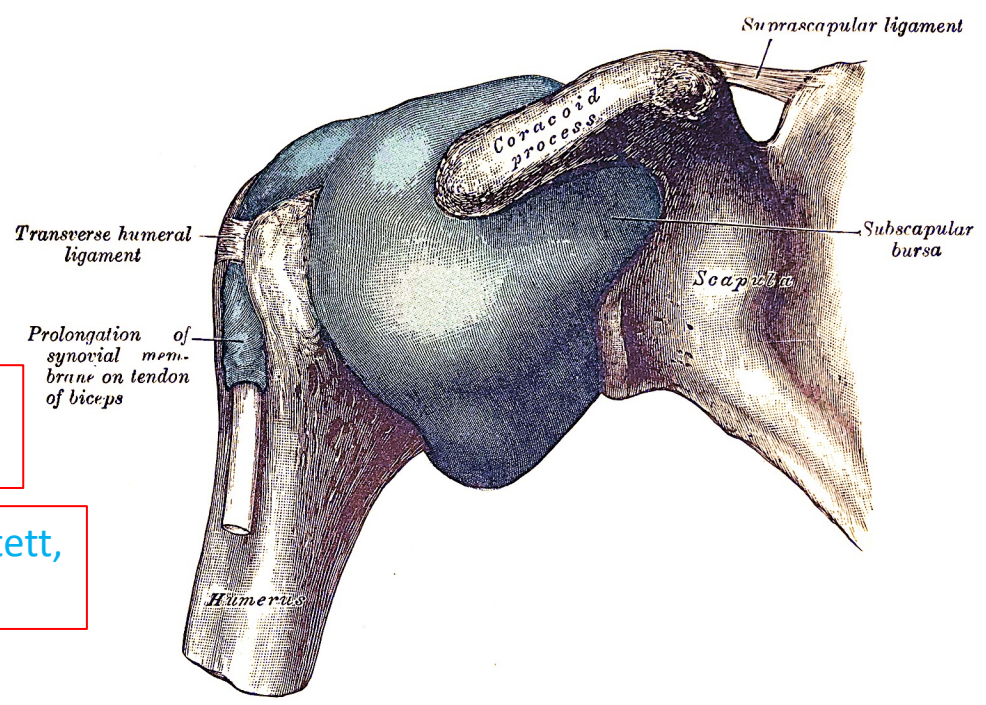
Vállízület - szalagok; nyáktömlők (bursák)

kommunikáció a bursa és az ízületi üreg között

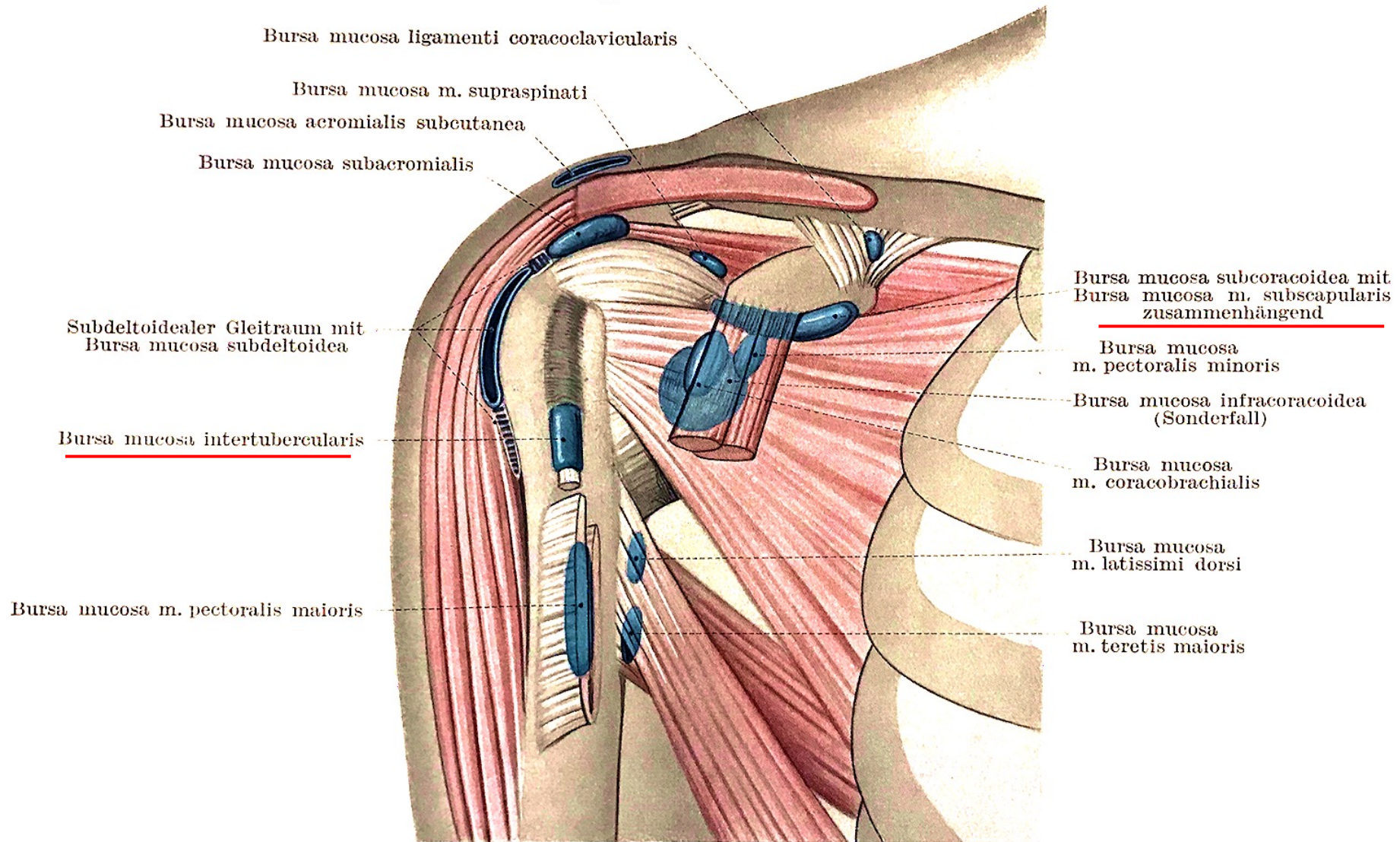
szalag által nem erősített, vékonyabb tokrész

m. biceps hosszú fejének az inát a tok kitüremekedése ínhüvelyként kíséri

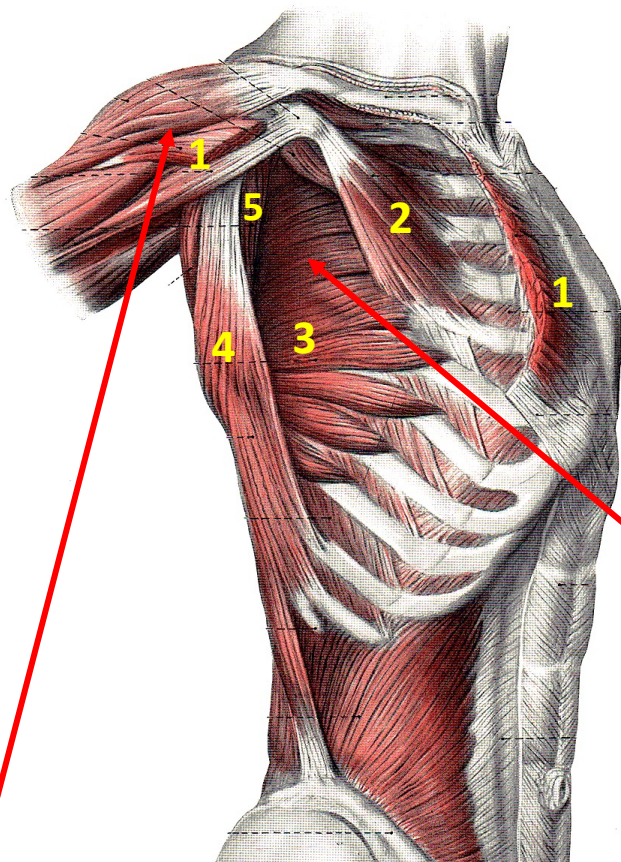

a tok nem hermetikusan zárt, van közlekedés a bursa egy részével (lásd jobb oldalon az öntvény preparátumot)

Vállizület - nyáktömlők (bursák)

Válltájék alulról

1. m. pectoralis major
2. m. pectoralis minor
3. m. serratus anterior

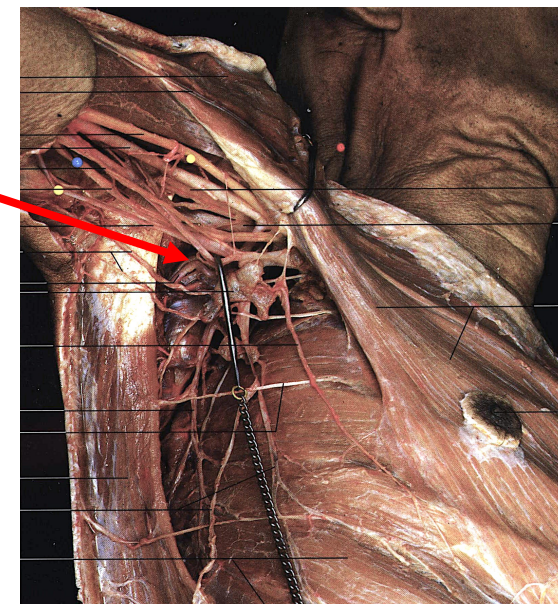
4. m. latissimus dorsi
5. m. subscapularis

fossa axillaris

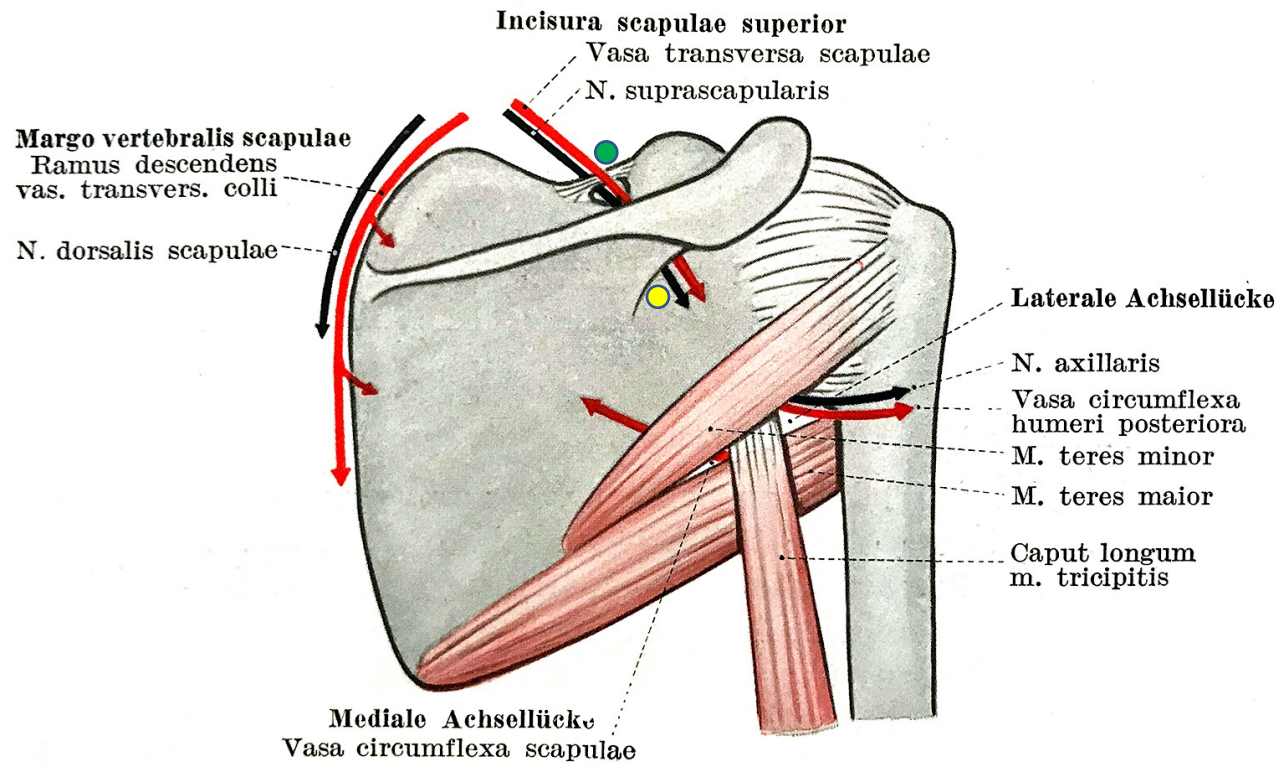
(lymphaticus és neurovascularis képletek a szabad felső végtag és a mellkasfal számra)

sulcus deltoideopectoralis (Mohrenheim-árok)
(v. cephalica, n. pect. lat, a. thoracoacromialis)

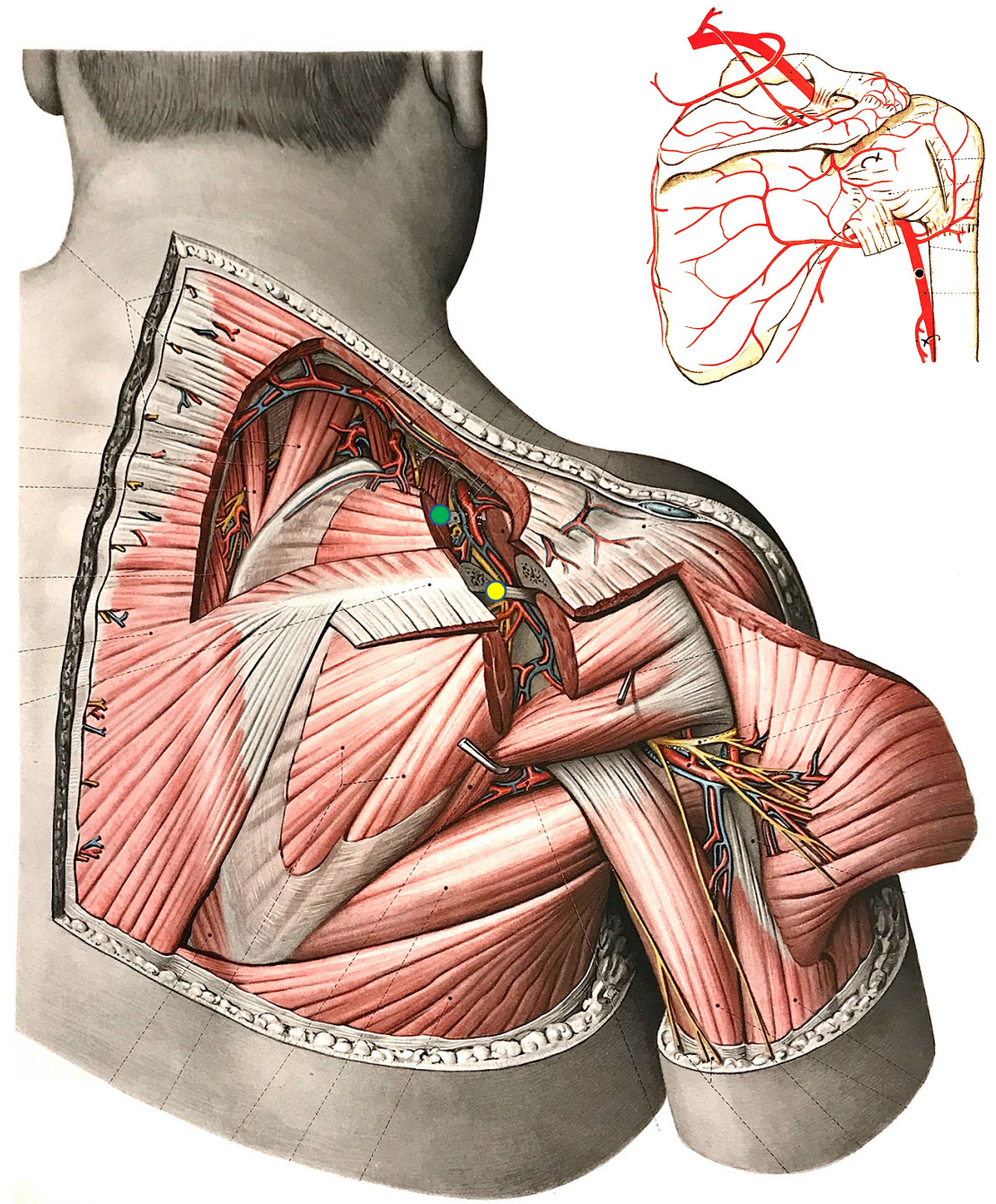
elől és alul tehát számos neurovascularis struktúra keresztezi (fedi el) a vállízületet

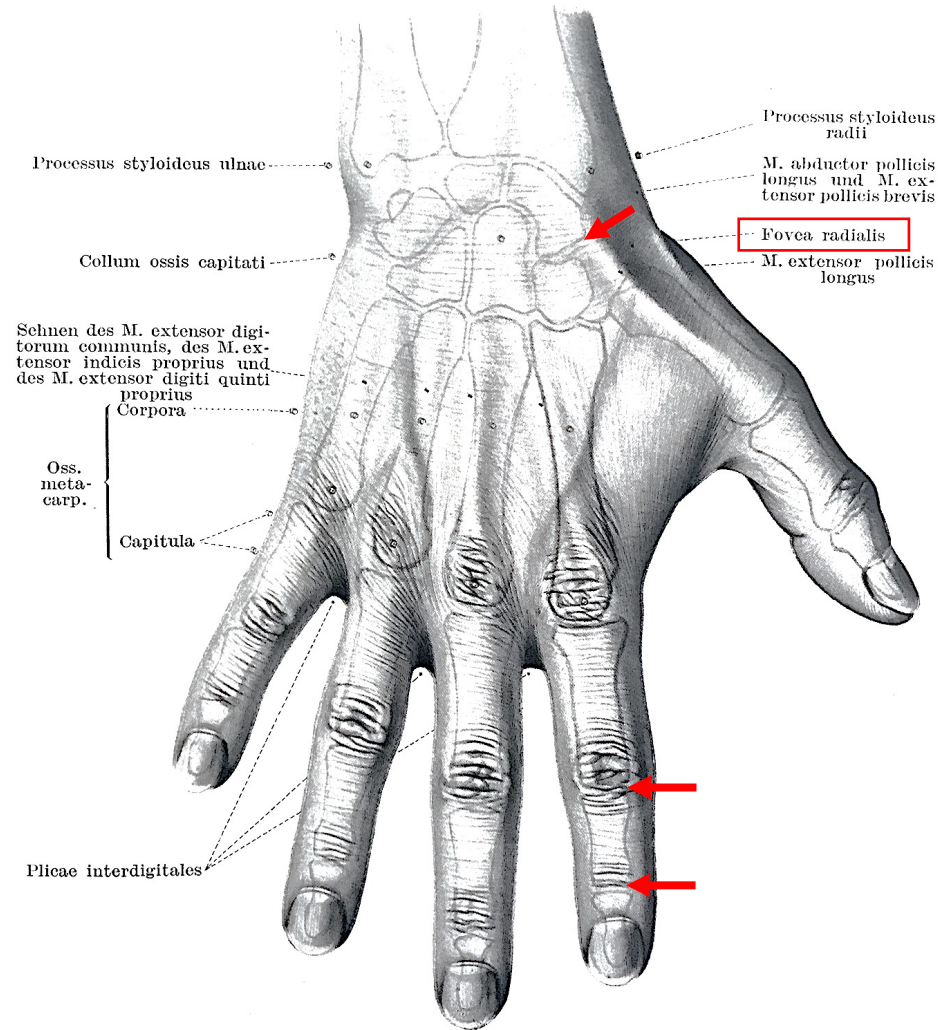
Ér- és idegátlépési helyek

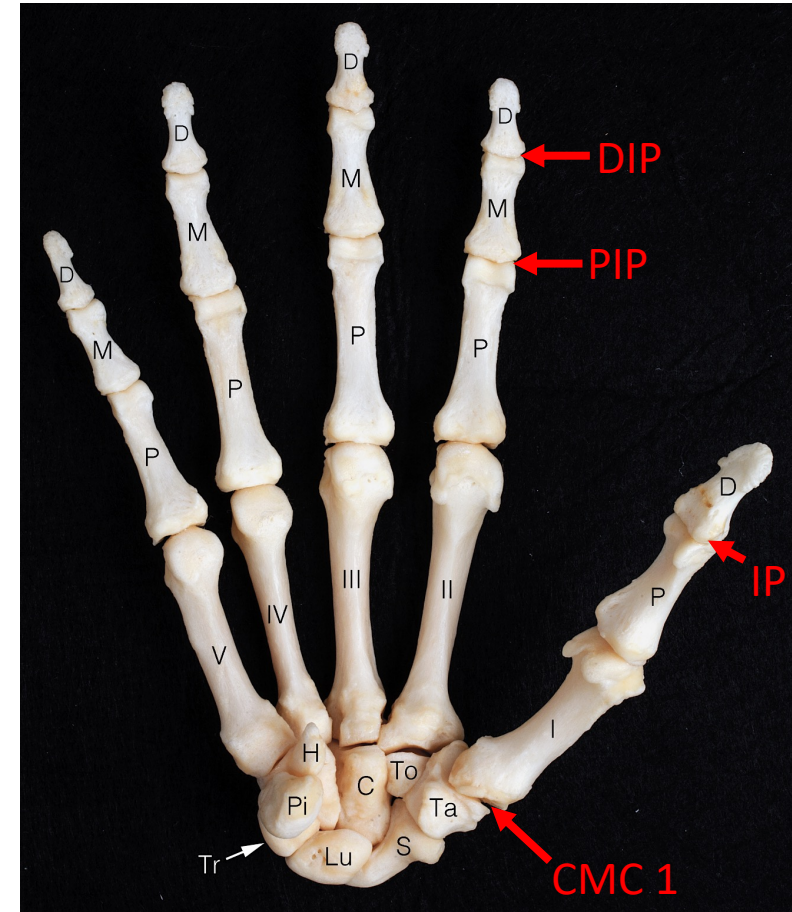
● „suprascapular notch”
 ● „spinoglenoid notch” } entrapment-re tipikus helyek

A kéz primer arthrosis szempontjából releváns ízületei

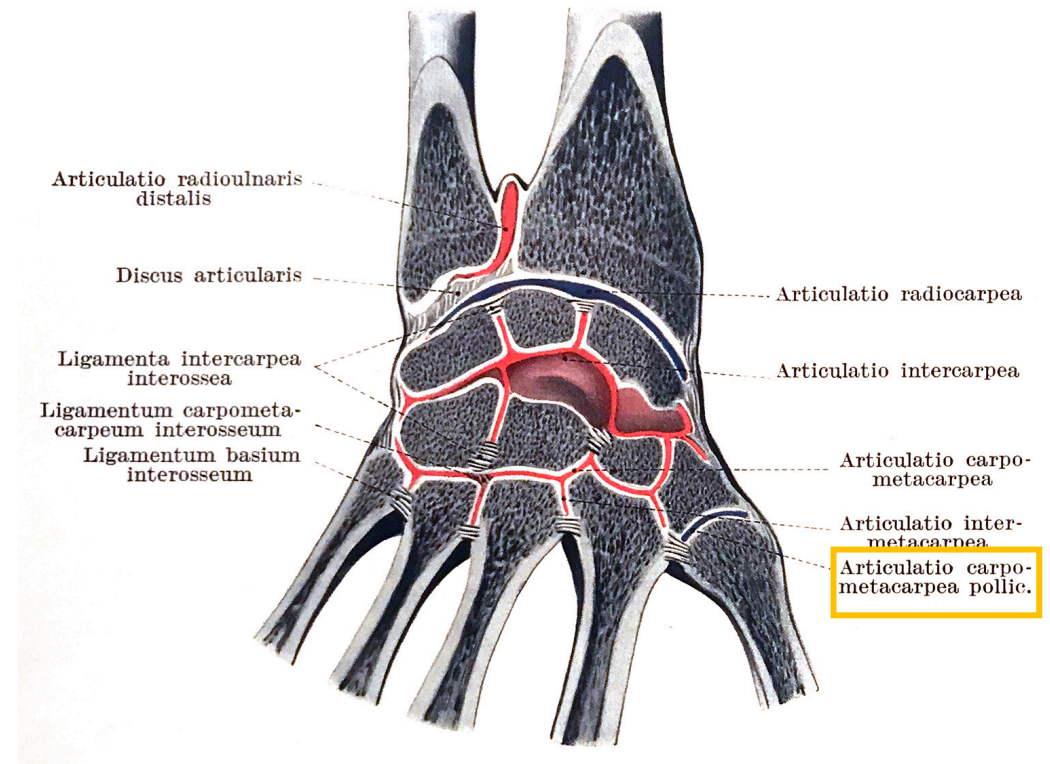
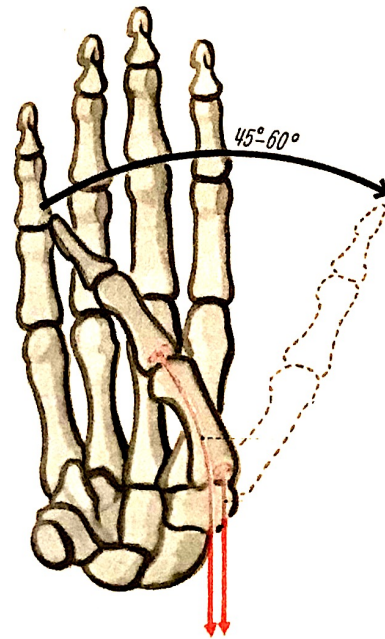
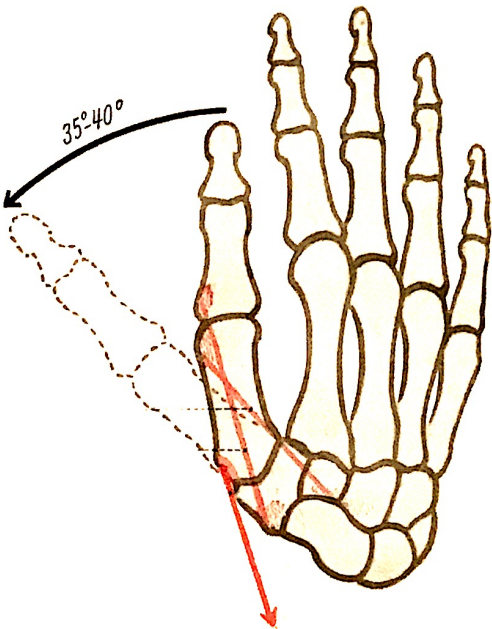
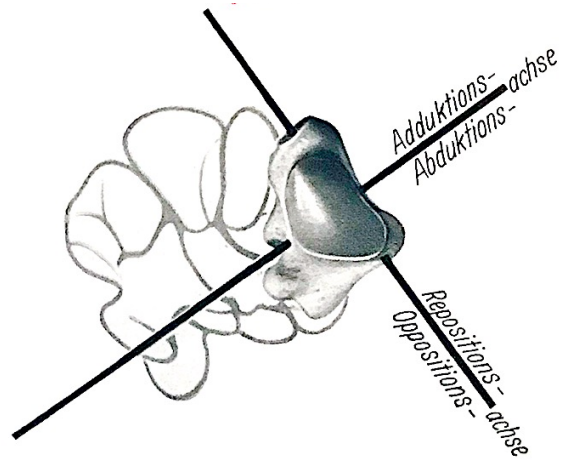

Baksa et al. (in: Ultrasonography of the Hand in Rheumatology)

articulatio carpometacarpea pollicis = CMC 1 ízület
 articulatio interphalangealis proximalis = PIP ízület
 articulatio interphalangeails distalis = DIP ízület

A hüvelykujj alapízülete (CMC 1)

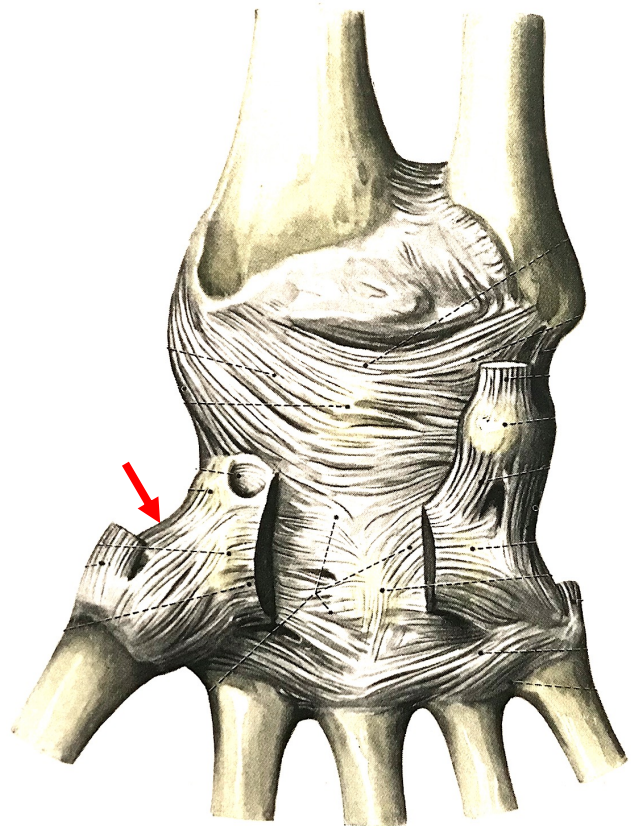

os trapezium (Ta) és a proximalis phalanx (P) között

A többi cmc ízülettel ellentétben, amelyek egymással és az intercarpalis ill. intermetacarpalis ízületek üregével is közleked(het)nek, a CMC 1 különálló üreggel bír.

(az ábrán a kommunikáló ízületi üregek pirossal jelölve)

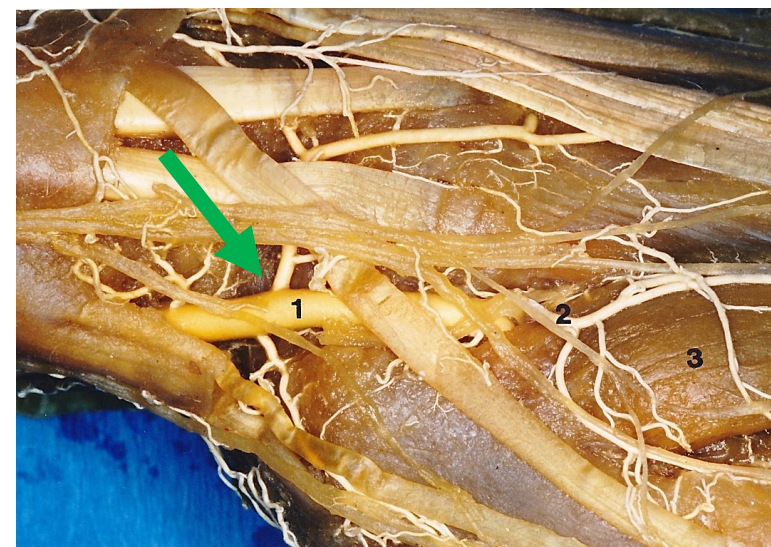
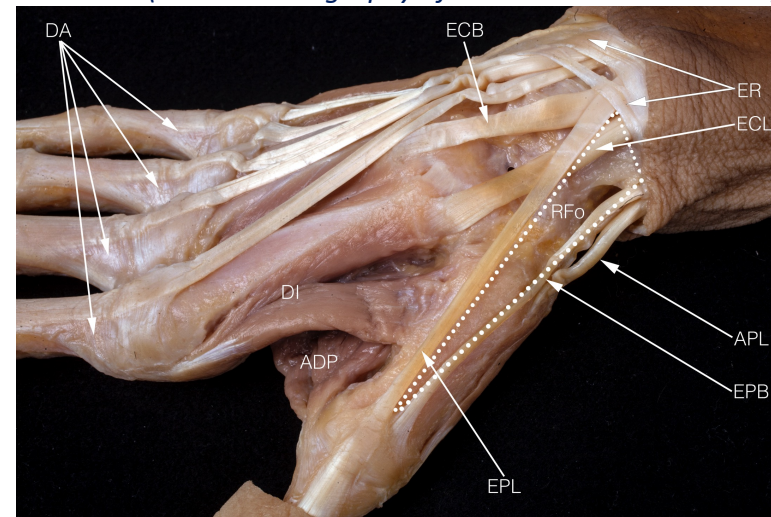
A hüvelyk alapízülete (CMC 1)

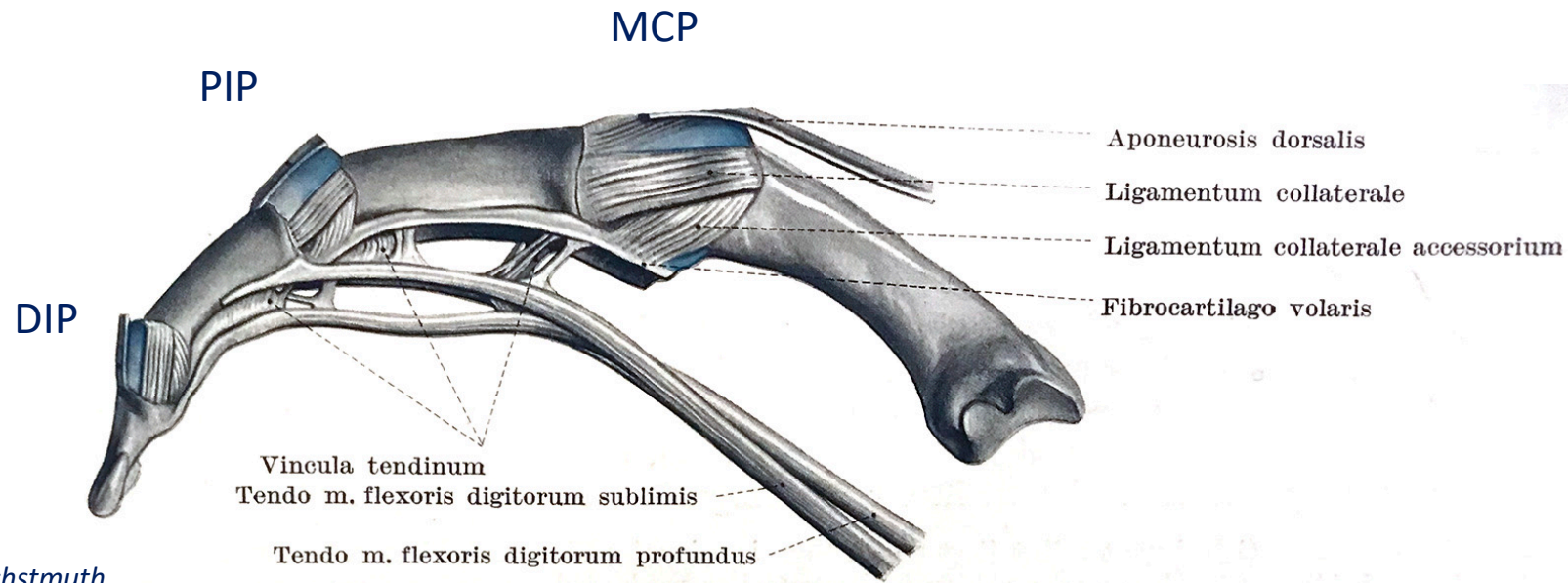
tokja bő és laza, a körülötte tapadó izmok stabilizálják
nincs említésre méltó szalagja

a fossa Tabatier mélyén fekszik
a m. abductor pollicis longus (APL)
inának mindkét oldalán elérhető

Baksa et al. (in: Ultrasonography of the Hand in Rheumatology)

Az ujjak ízületei

Lanz&Wachstmuth

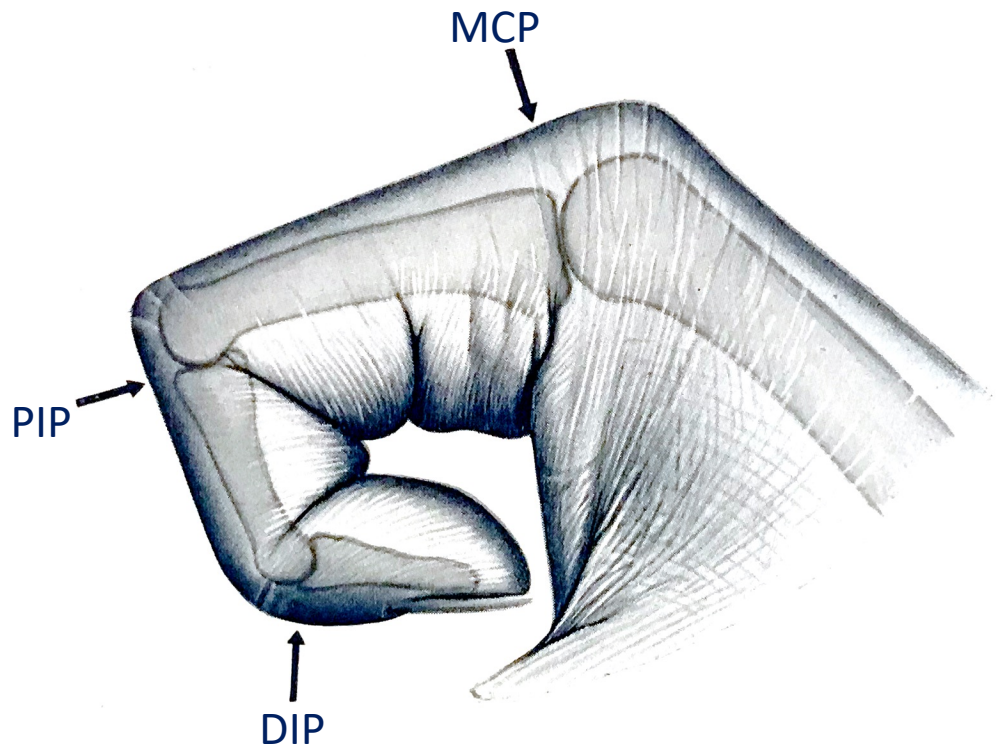
az ízületi tok dorsalis recessussai injektálva

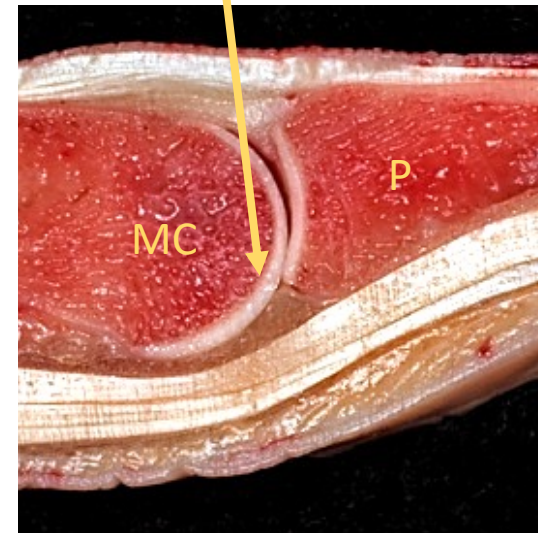
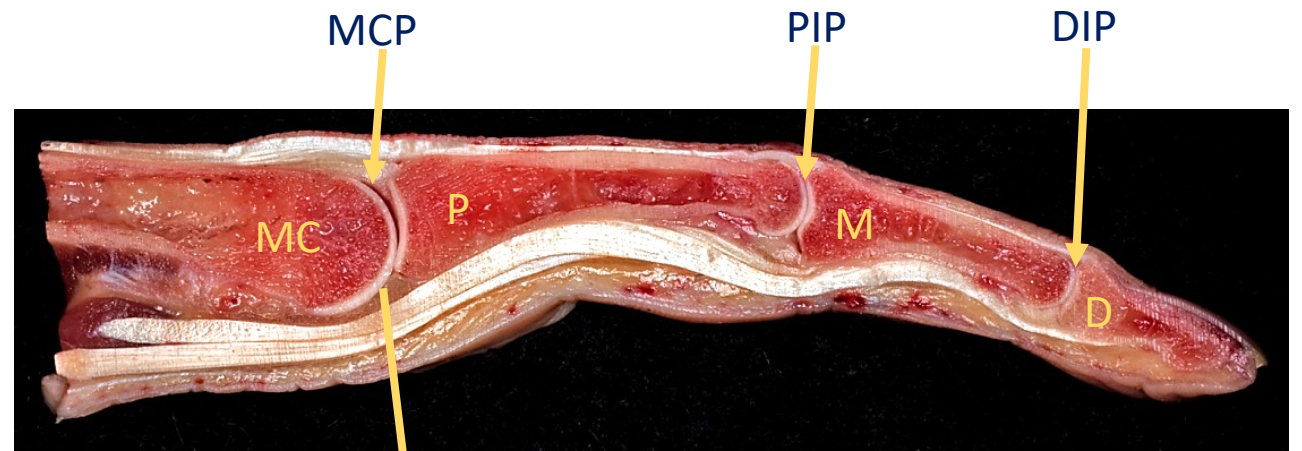
az ízületi tok volaris recessussai injektálva

Az ujjak ízületei

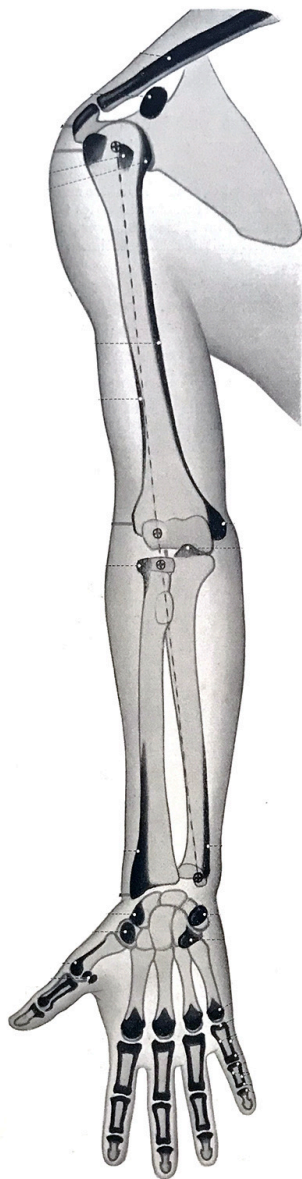

az ujjak ízületeinek porcai a vizsgálat számára az ízületek hajlításával tehetők szabaddá a legnagyobb hozzáférhető felülettel

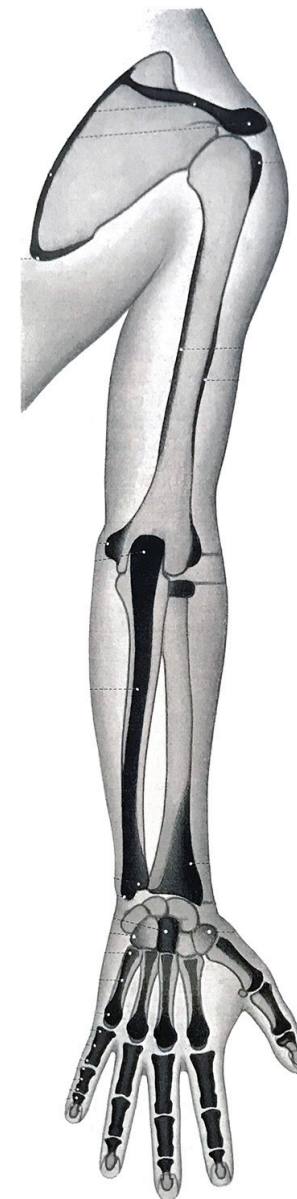

A csontok egymás felé tekintő felszínén jól látható a hyalinporcos borítás.

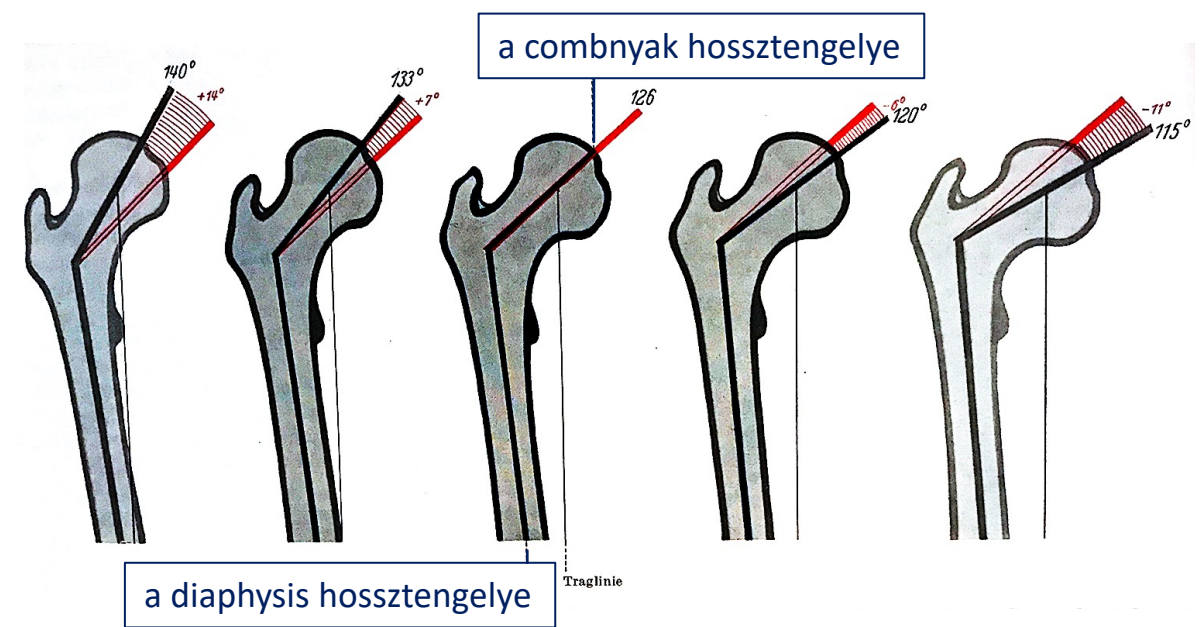
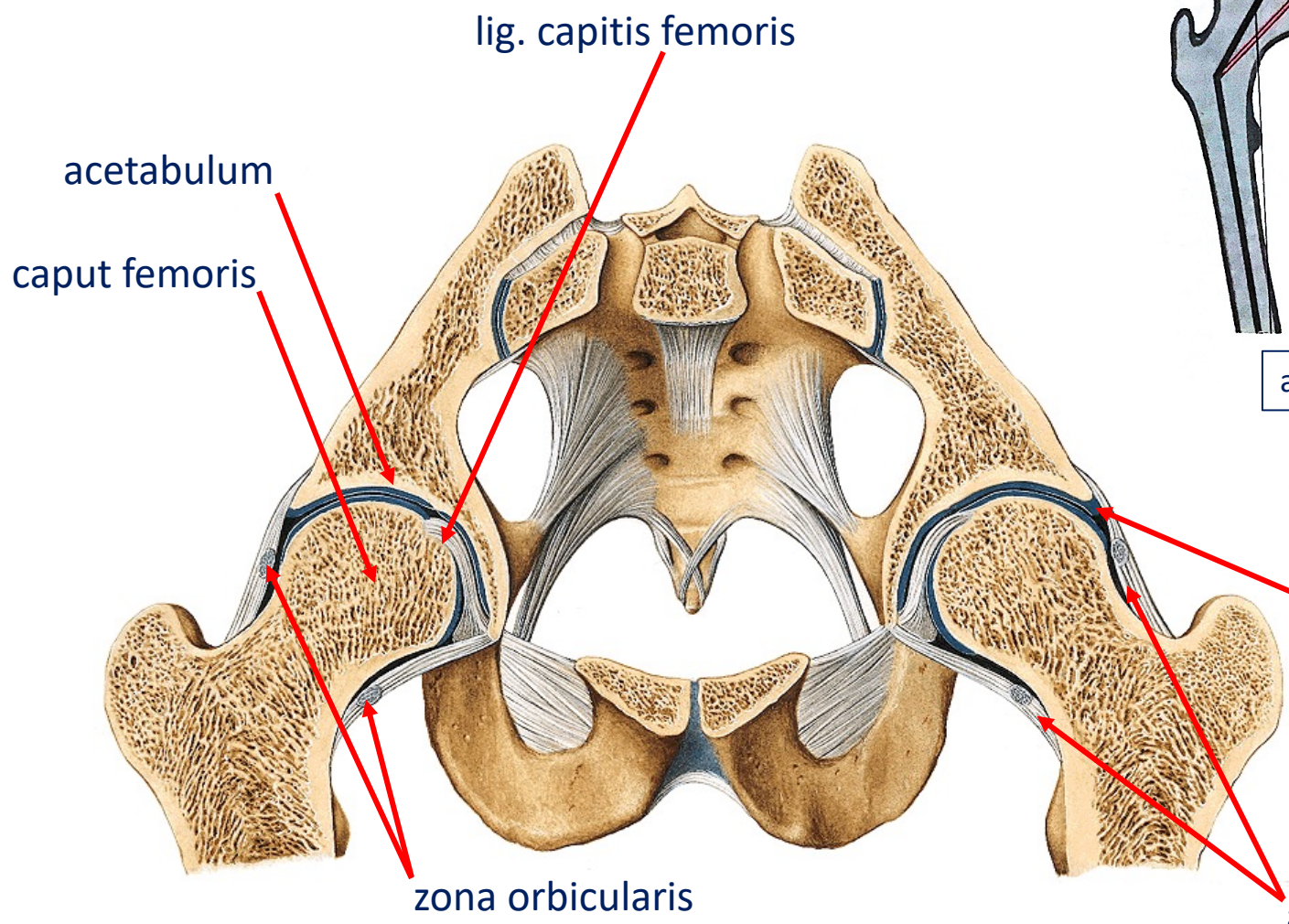
Tapintható csontos képletek a felső végtagon

fekete: alkattól függően látható, de tapintható
szürke: nem látható, de tapintható
üres kontúrral: nem látható és nem tapintható

Csípőízület - collodiaphysealis szög

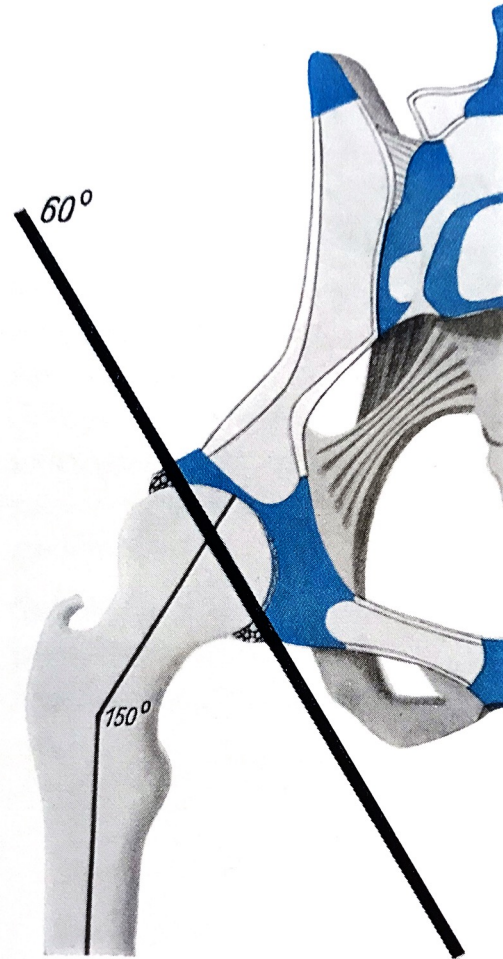
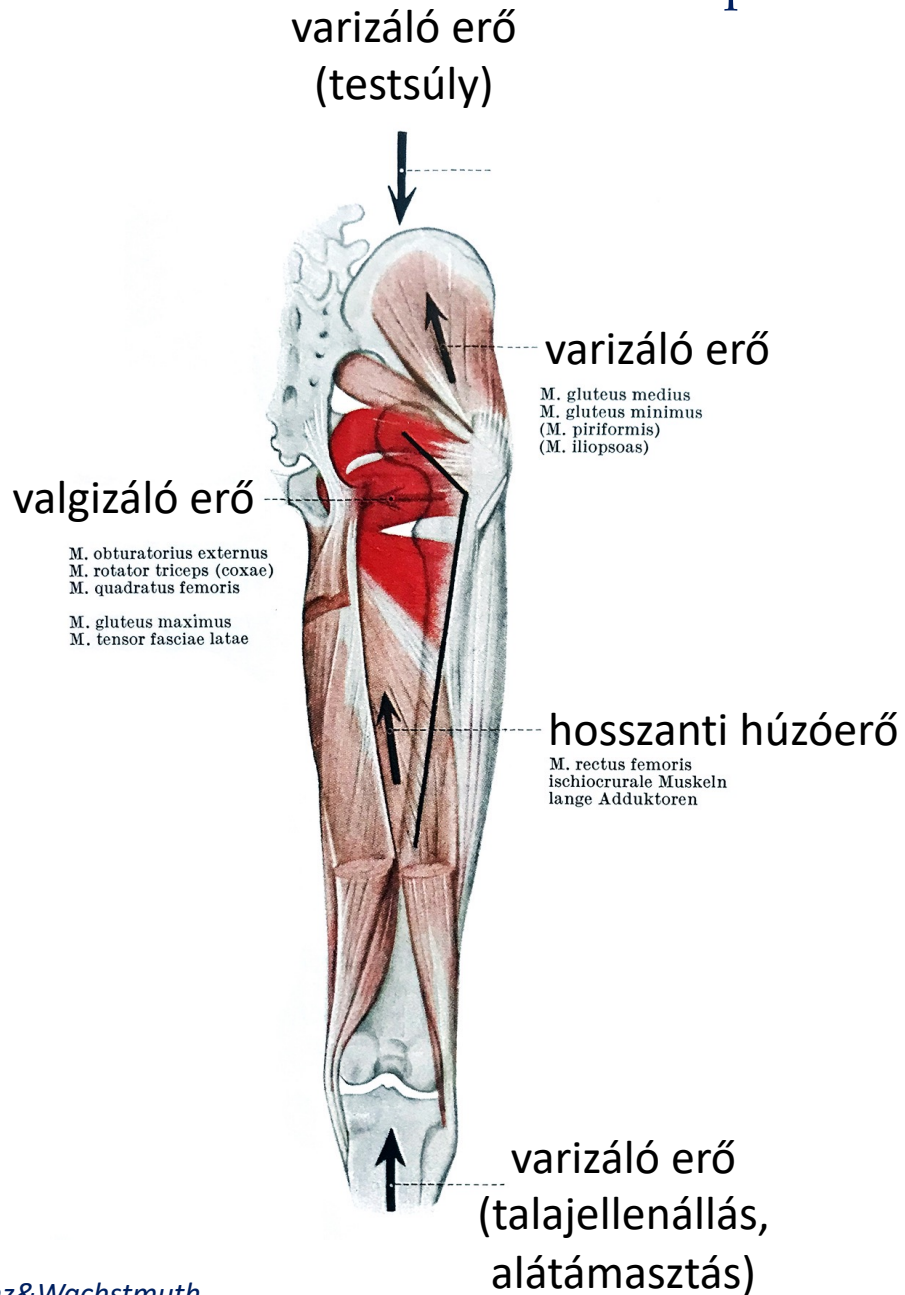

átlagos értéke felnőttben 126°

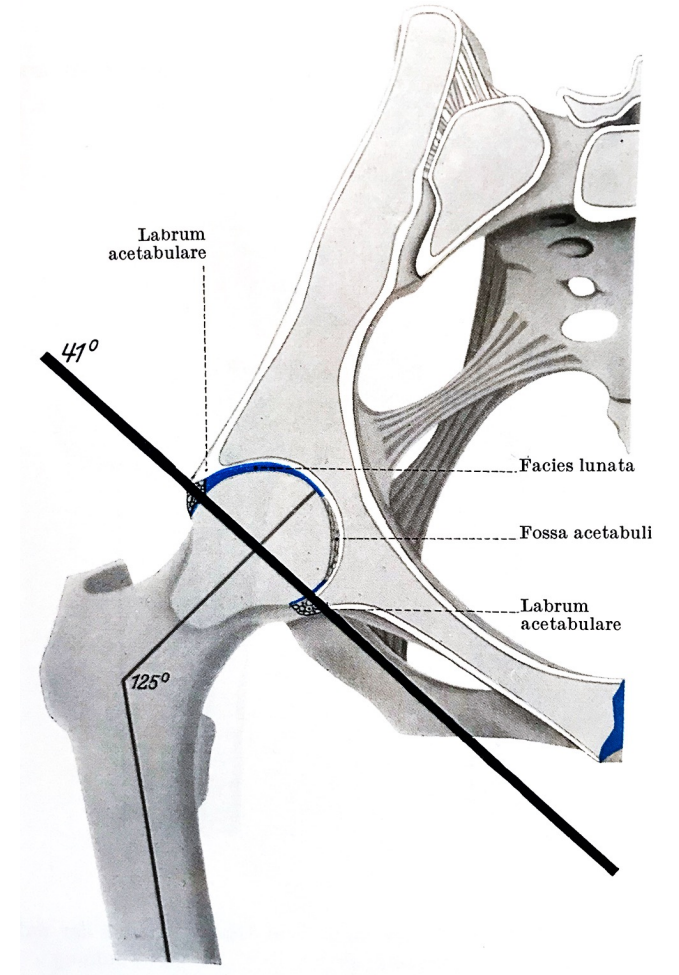
labrum acetabuli

a tok és a szalagok

Csípőízület - collodiaphysealis szög kialakulása

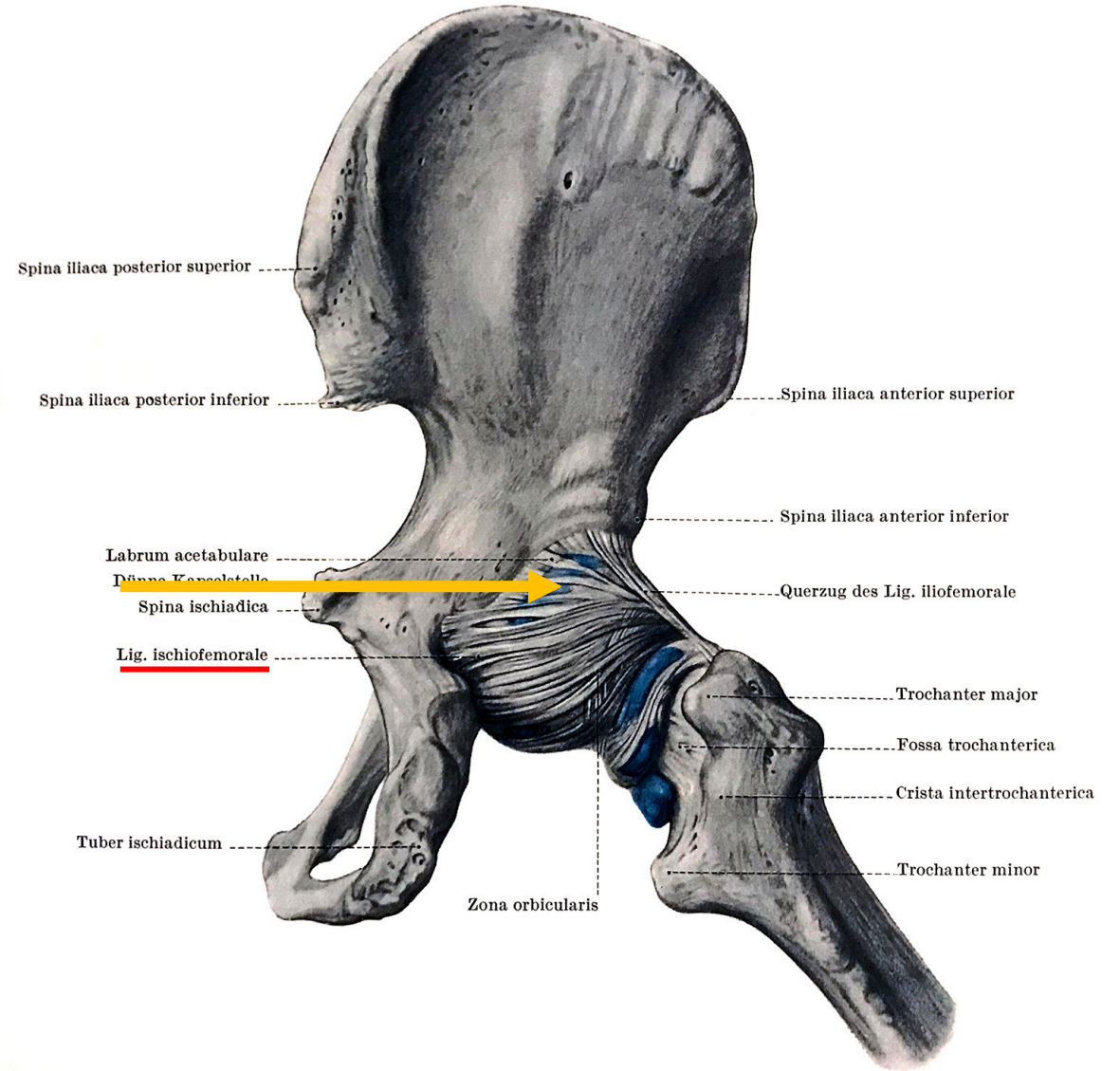
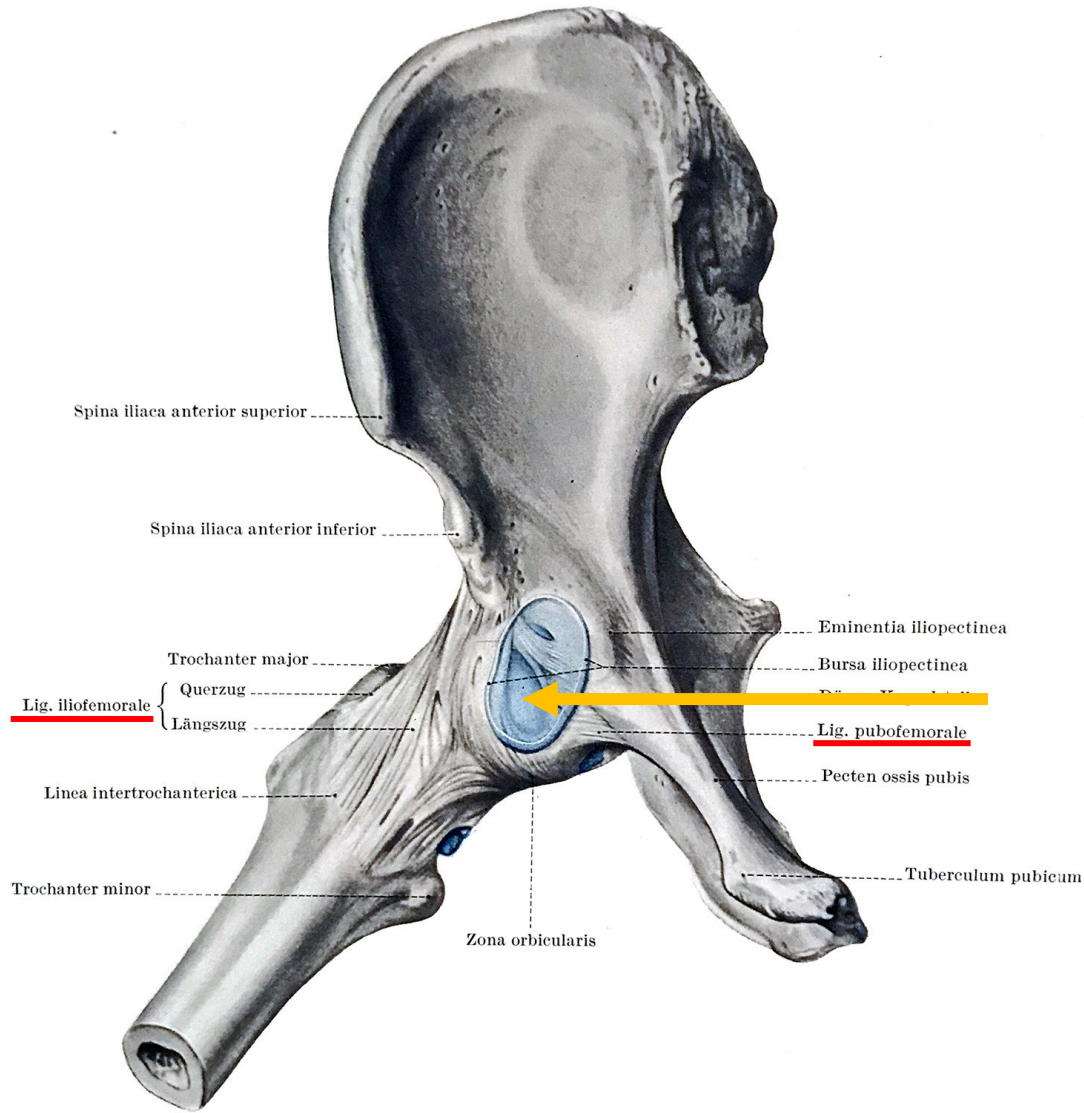

újszülött

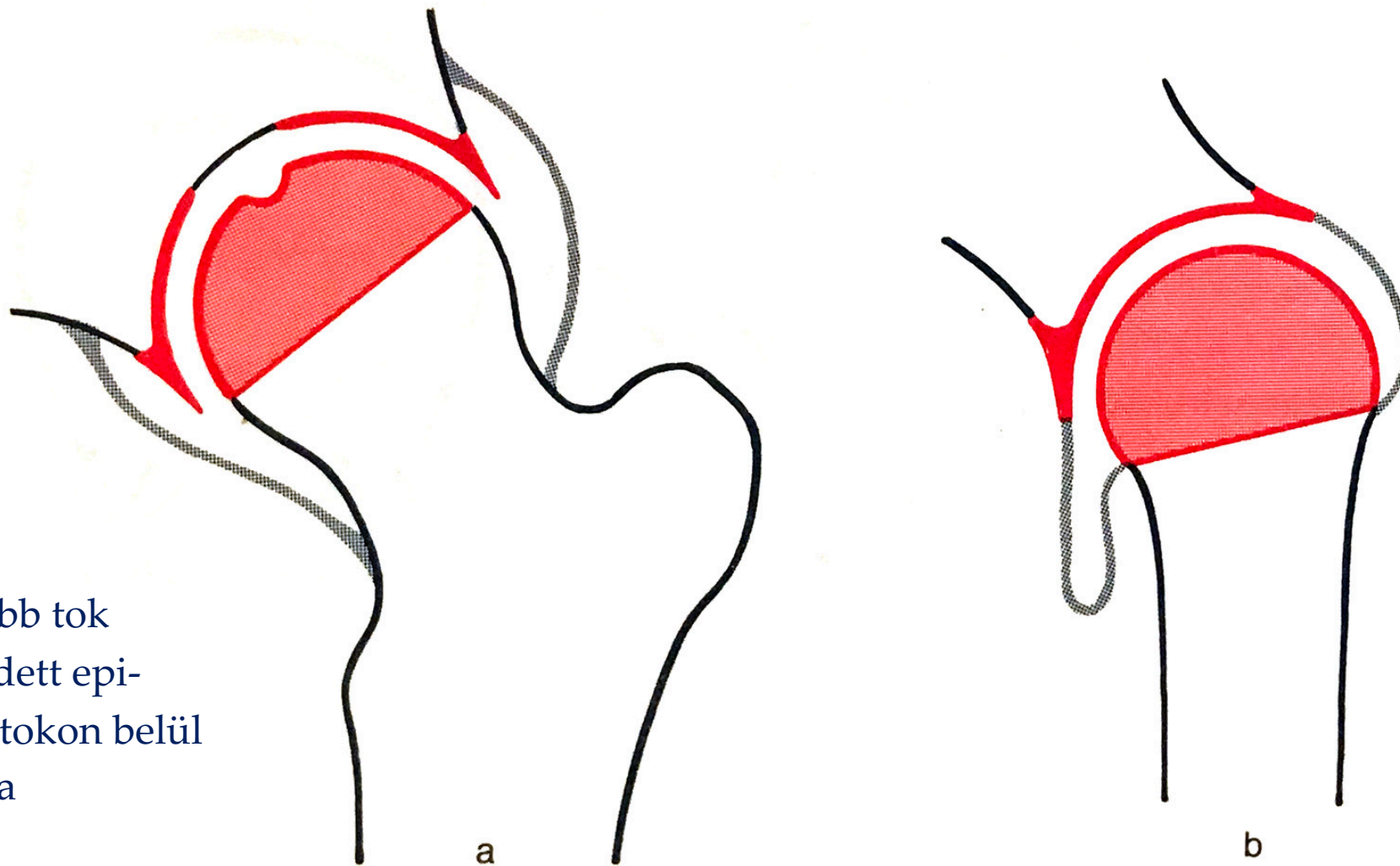
felnőtt

Csípőízület - tok, szalagok

→ a tok gyenge pontjai a főszalagok találkozásánál jönnek létre

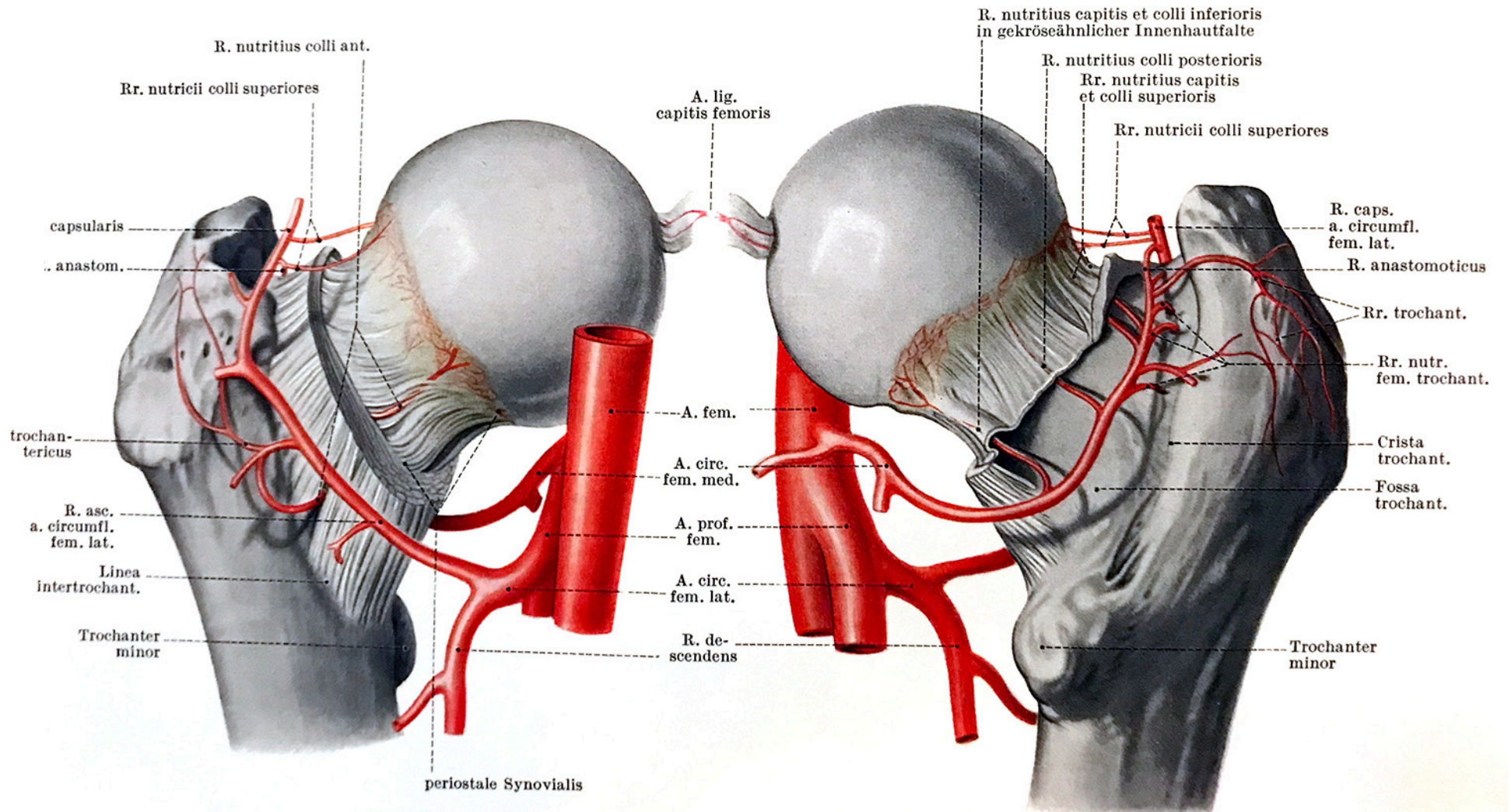
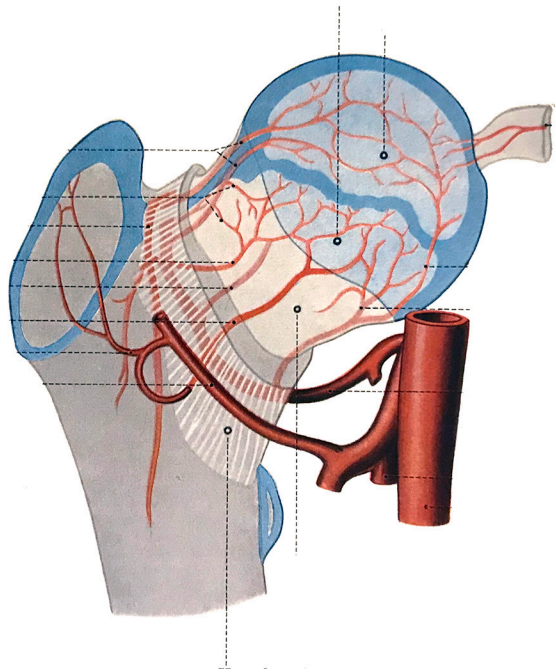
Csípőízület (a) - vállízület (b) összehasonlítás

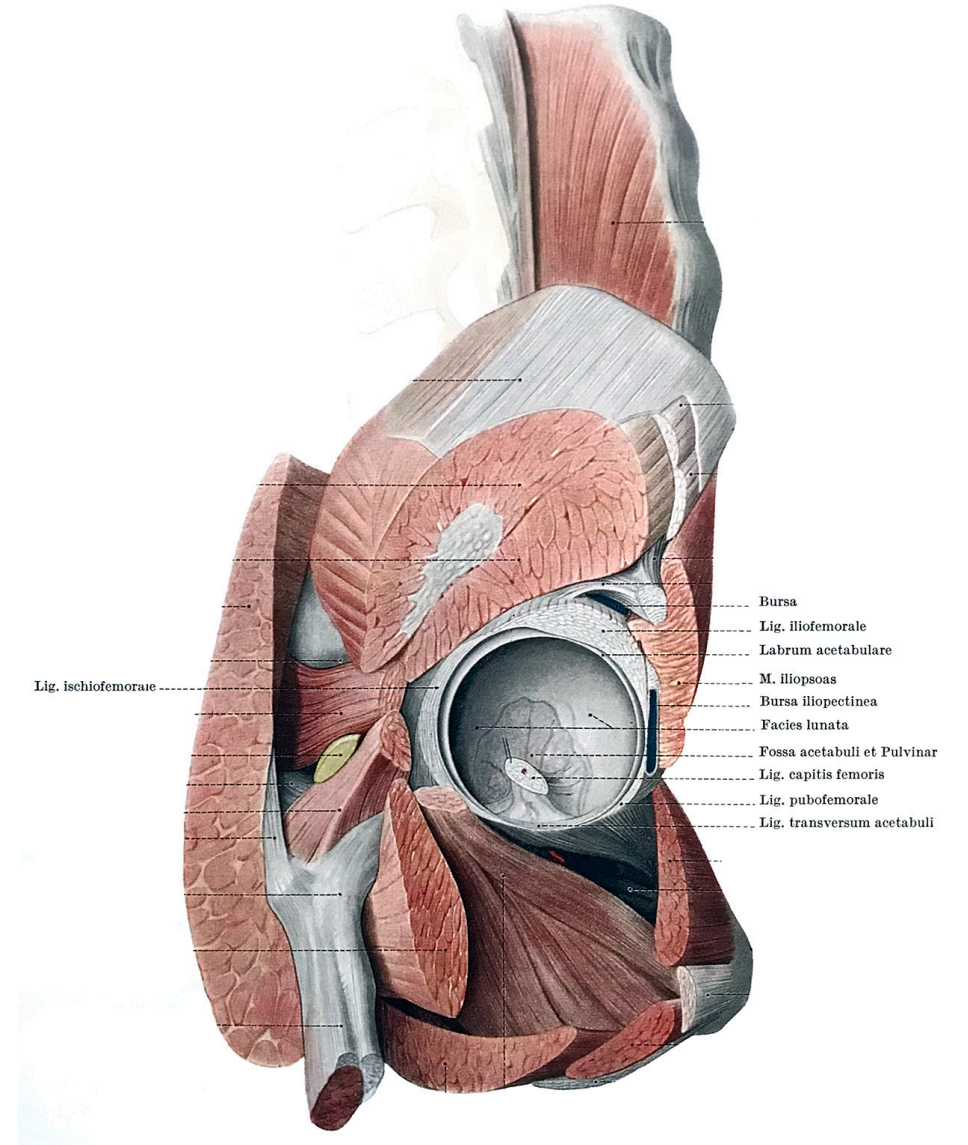
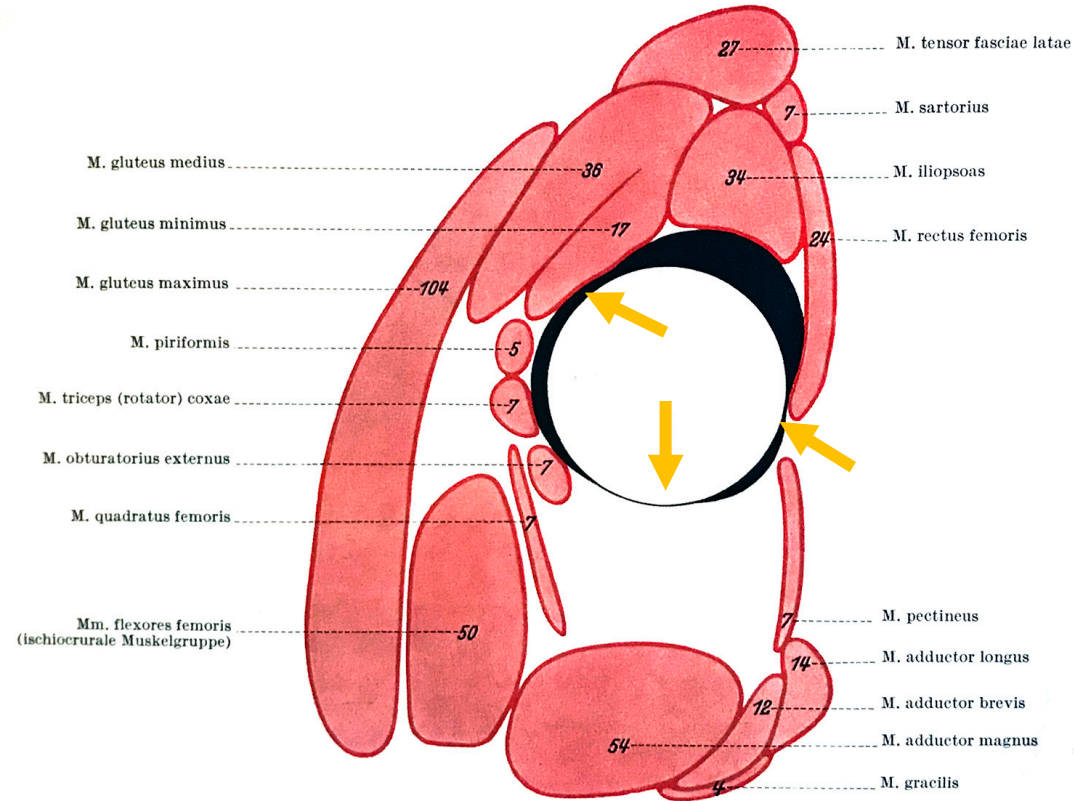
Csípő:

- magasan eredő, erősebb tok
- nem csak a porccal fedett epi-physealis csont van a tokon belül
- mélyen befoglaló vápa

Csípőízület - vérrellátás

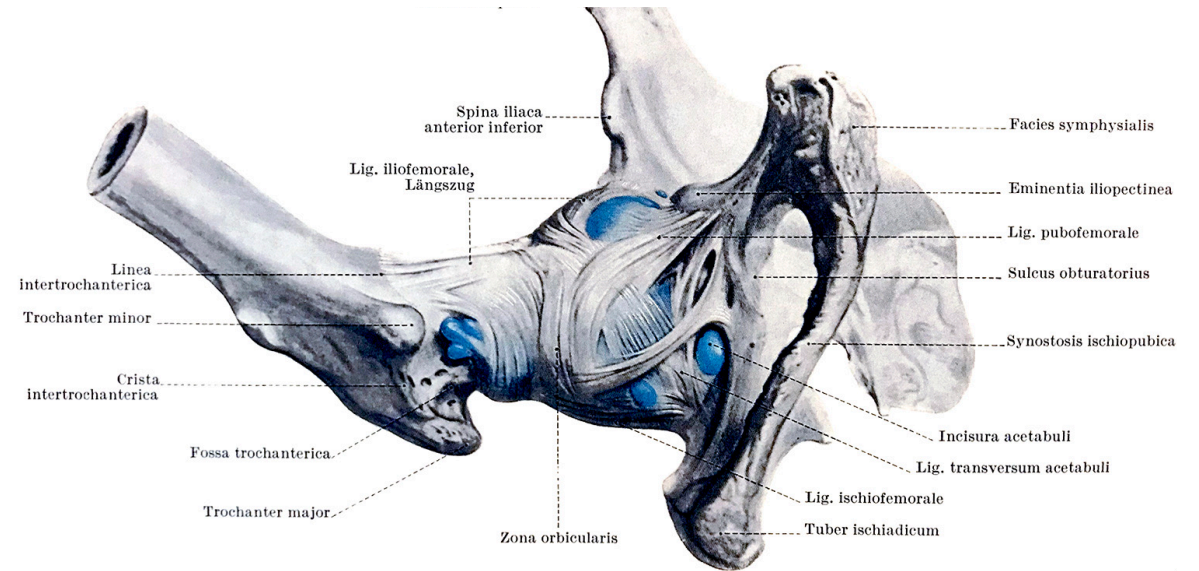
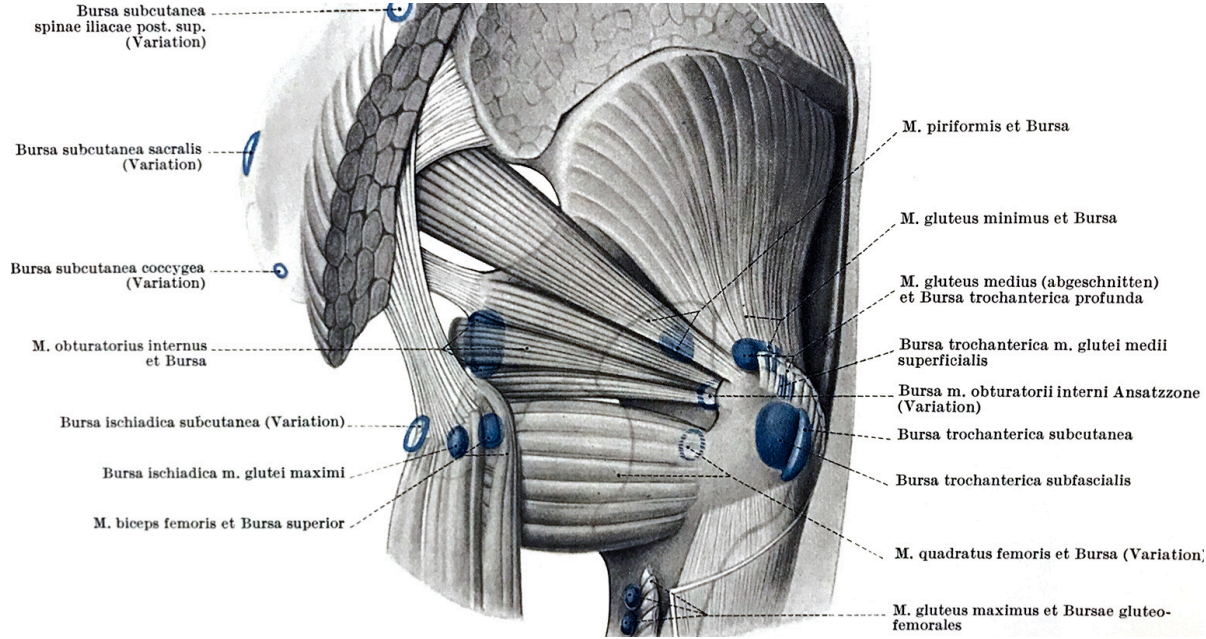

Csípőízület - tok, gyenge pontok

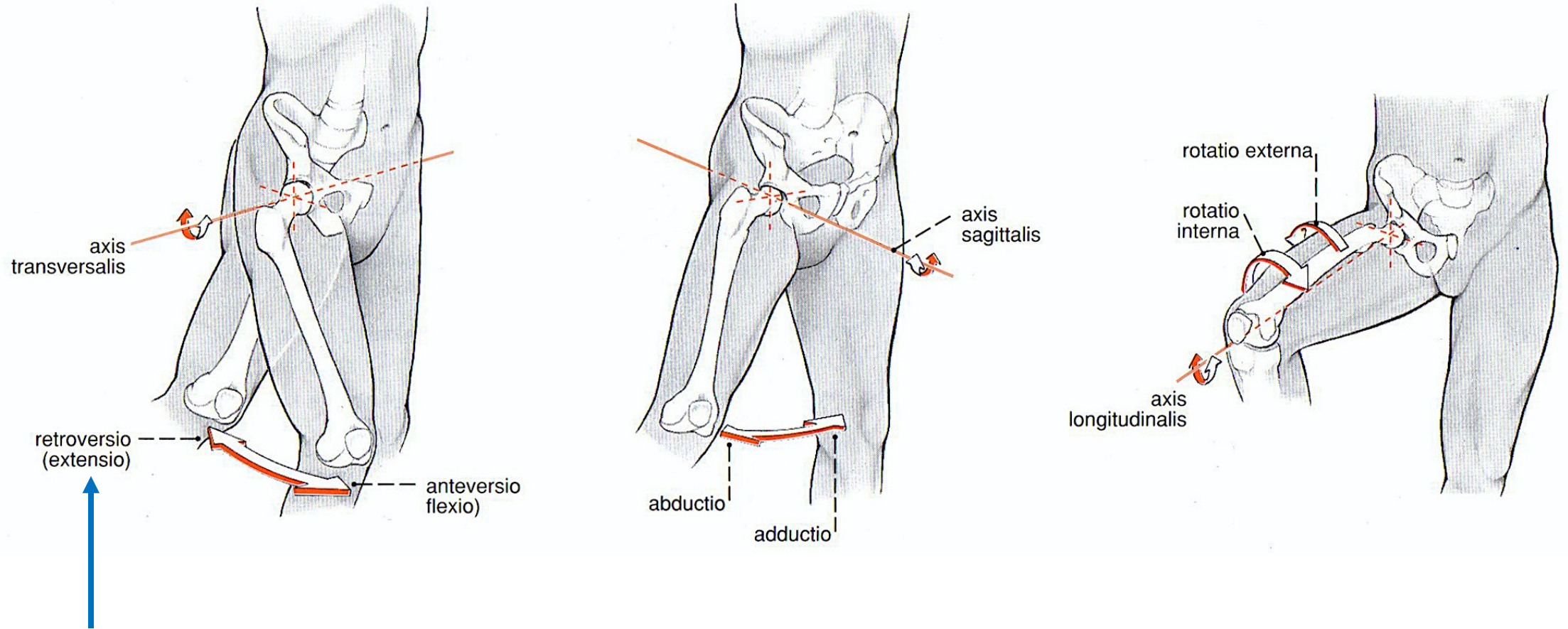

→ a tok gyenge pontjai a főszalagok találkozásánál jönnek létre

Csípőízület - tok, bursák

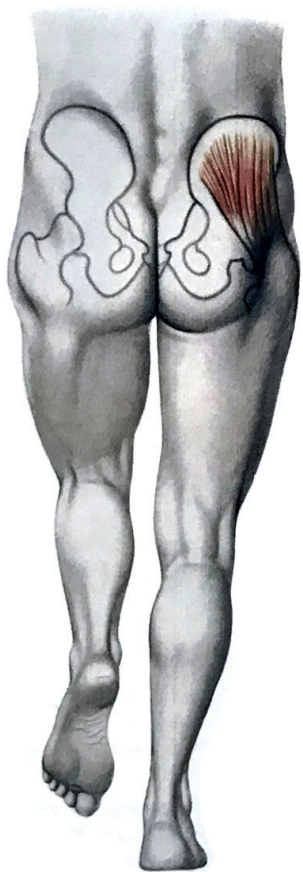

Csípőízület - mozgások

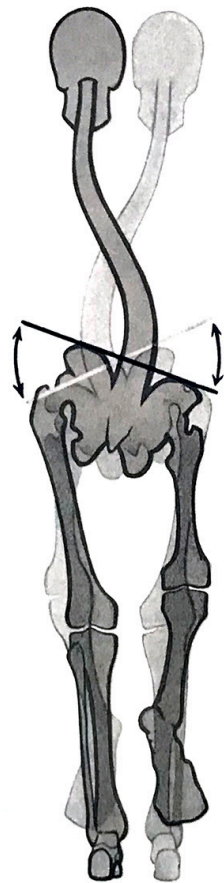

A szalagok „feltekeredése” és következményes megfeszülése miatt a retroversio jóval csekélyebb mértékű.

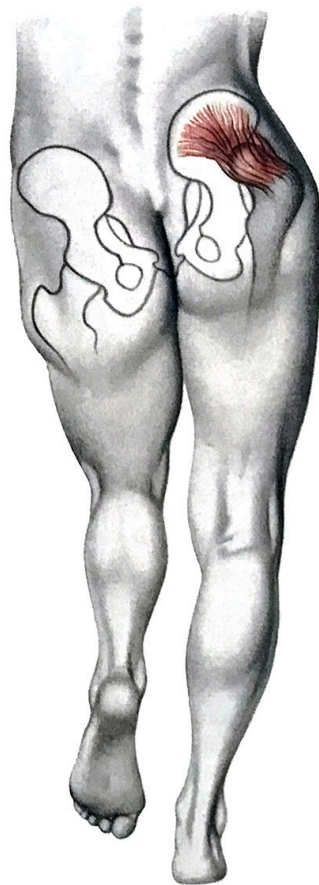
Csípőízület - stabilitás

normál

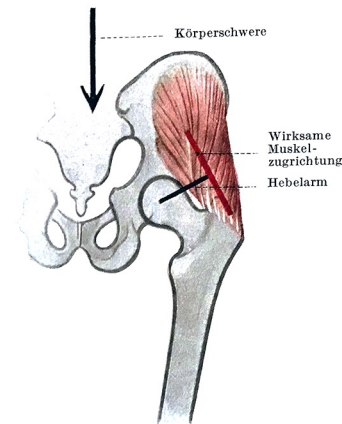
Trendelenburg mko.

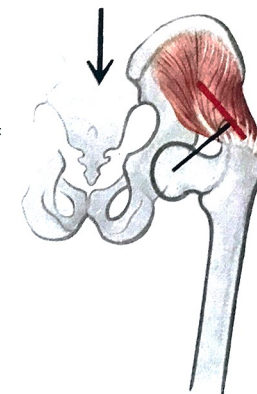
Trendelenburg

coxa
valga

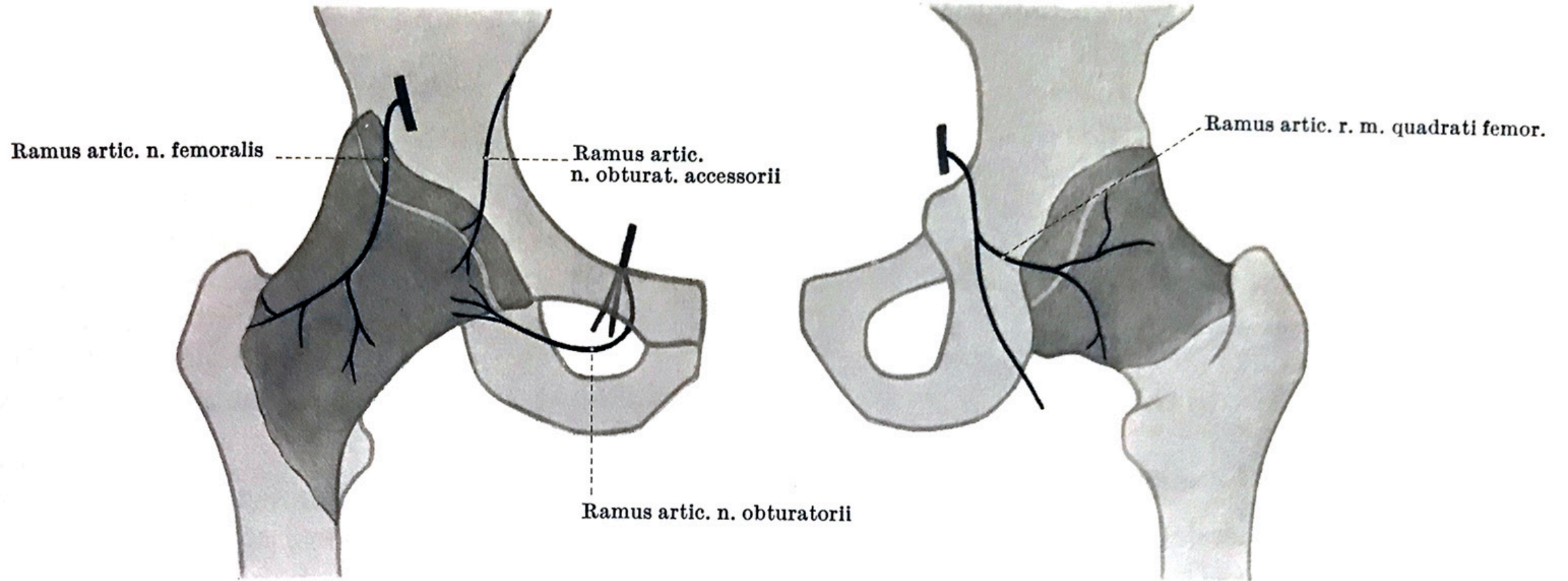

normál

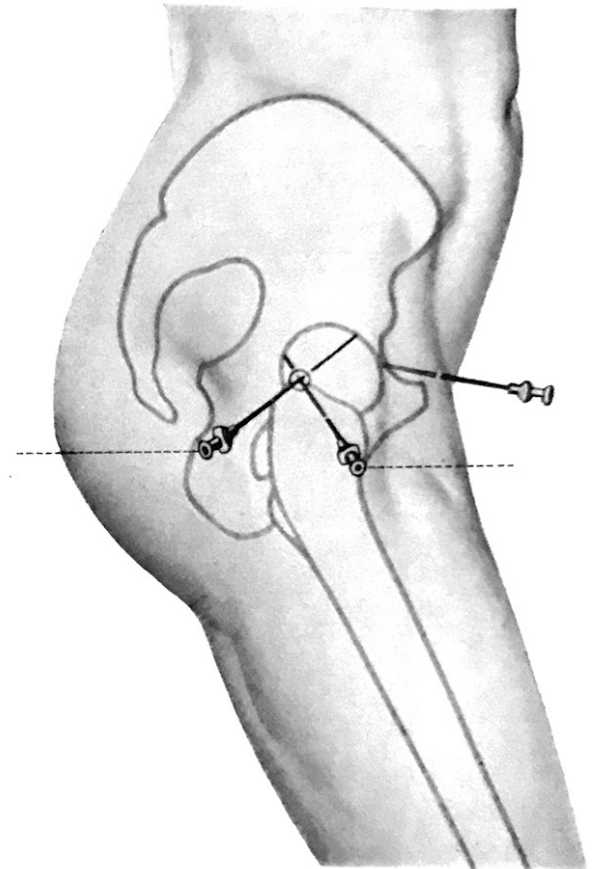
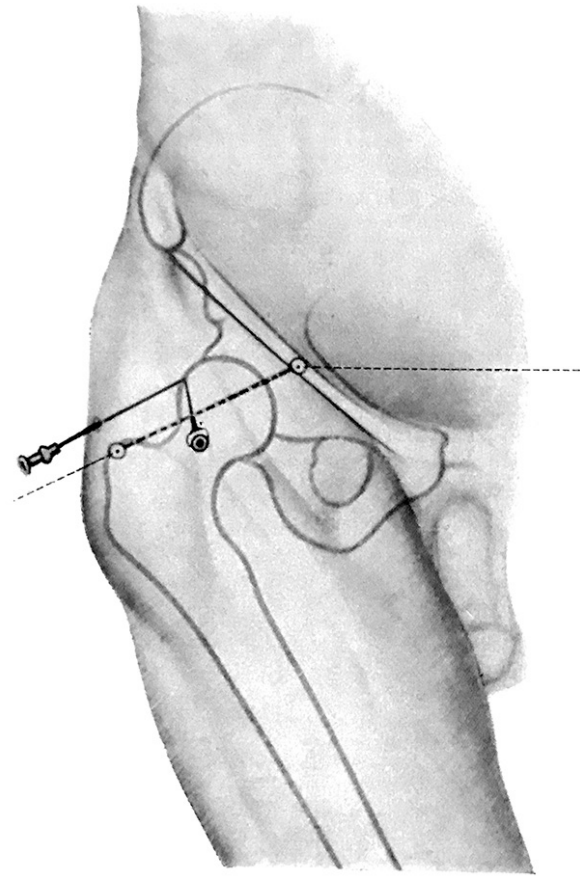
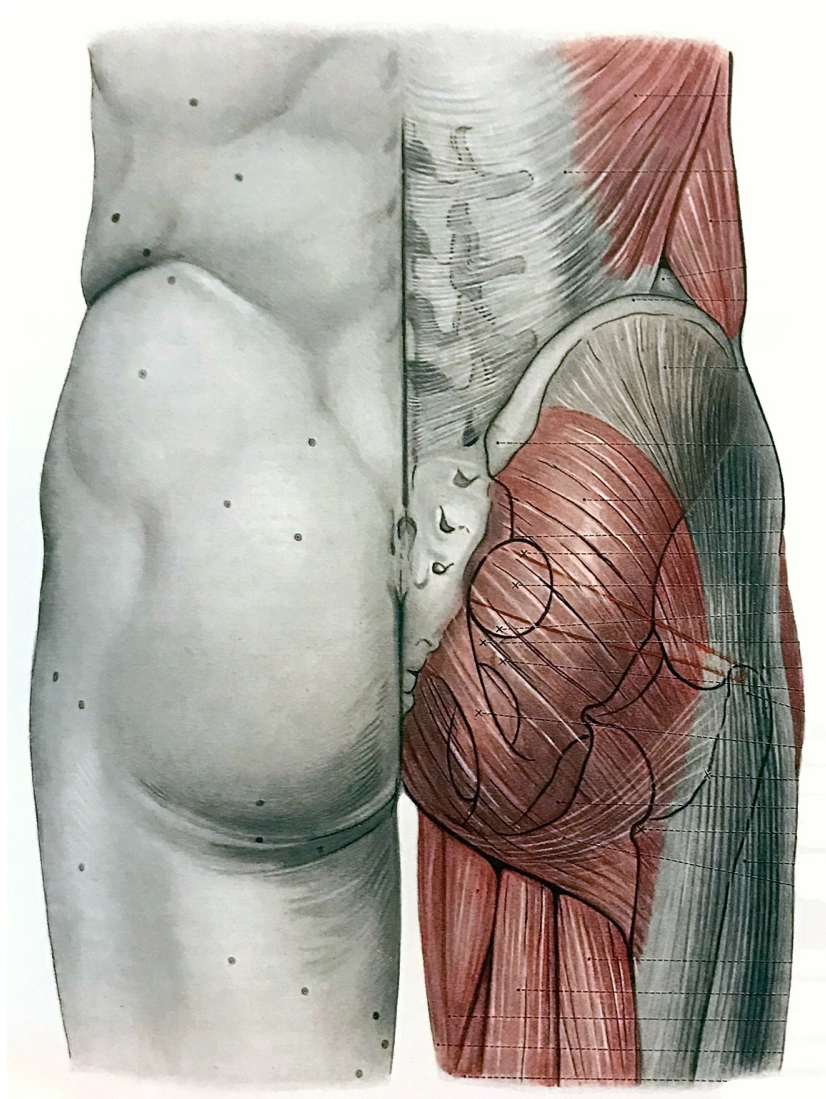

coxa
vara

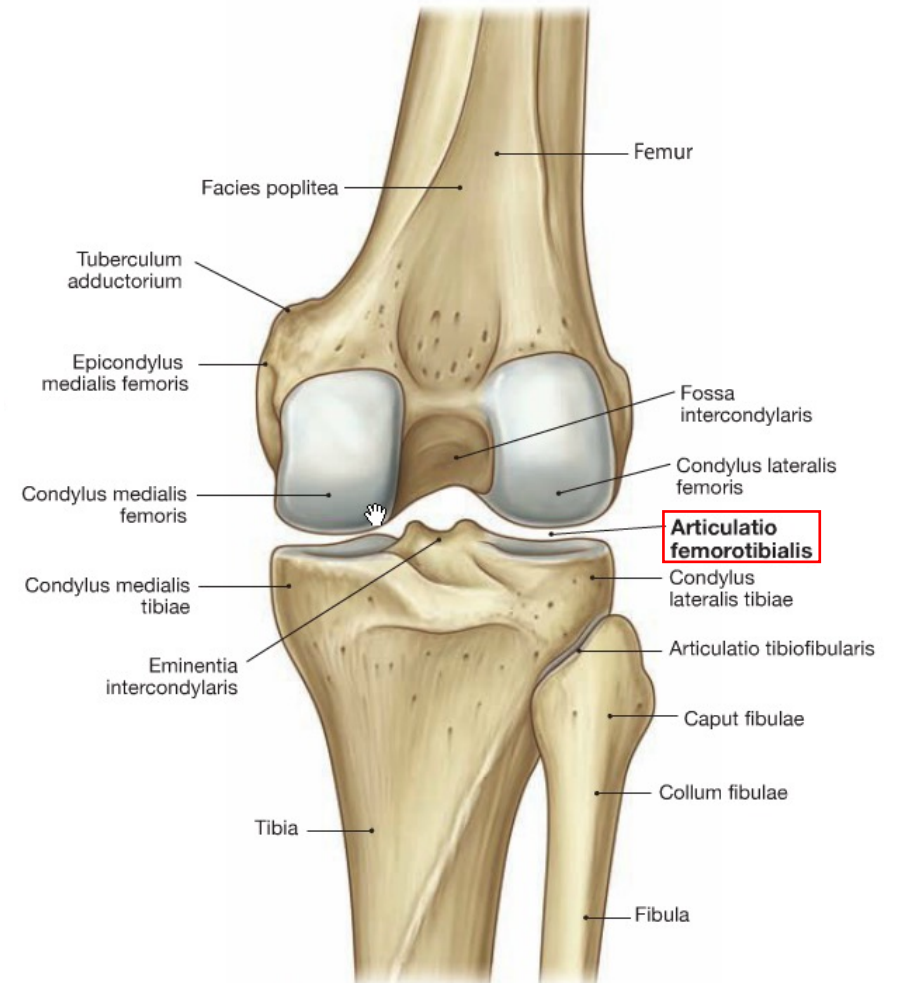
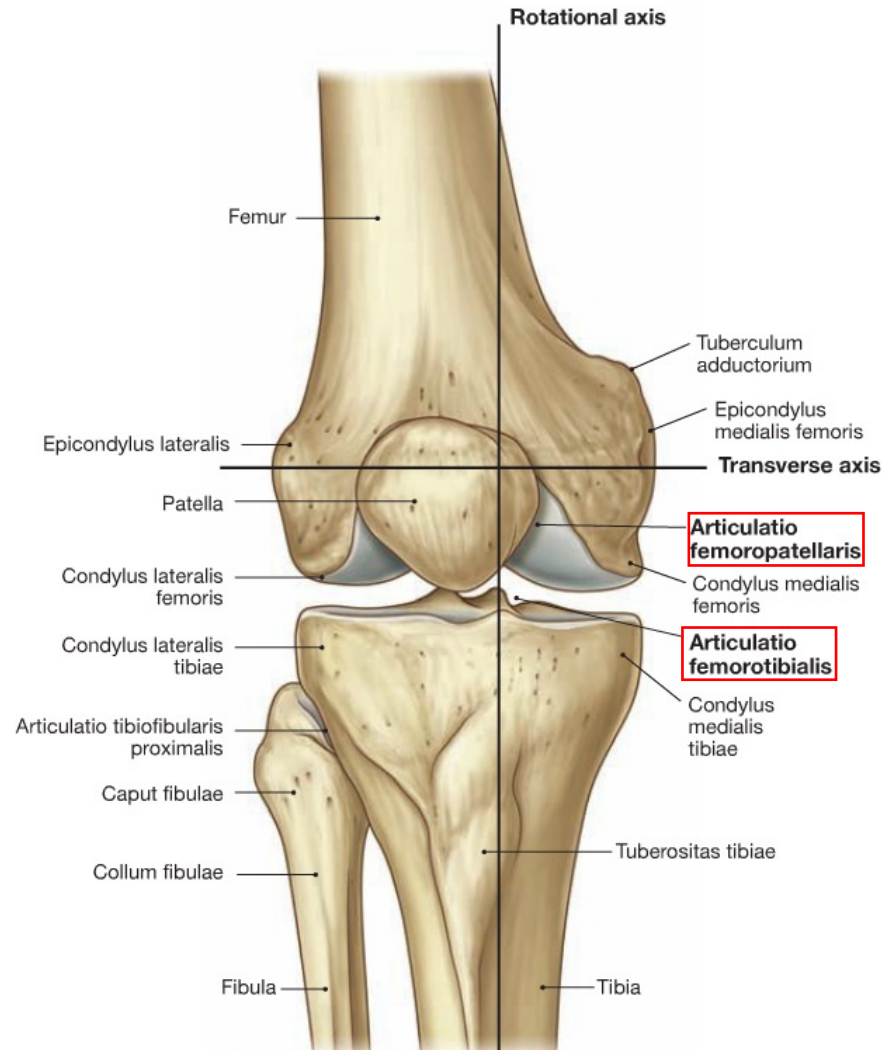
Csípőízület - beidegzés

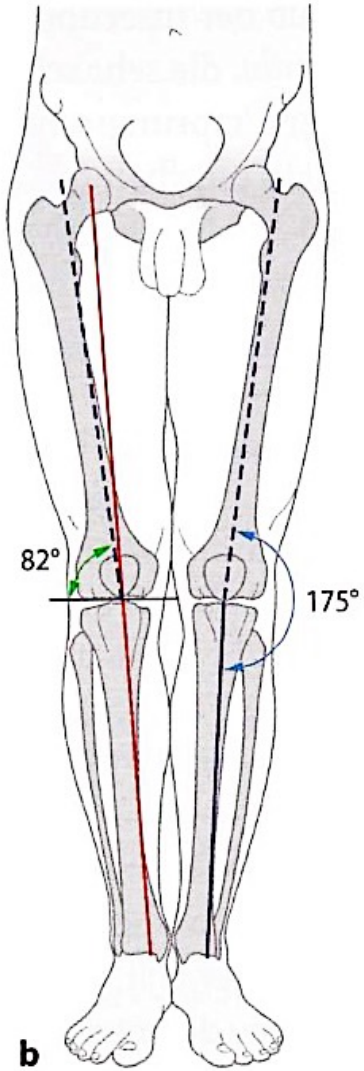
Csípőízület - vetület, tapintható képletek

Térdízület

Térdízület

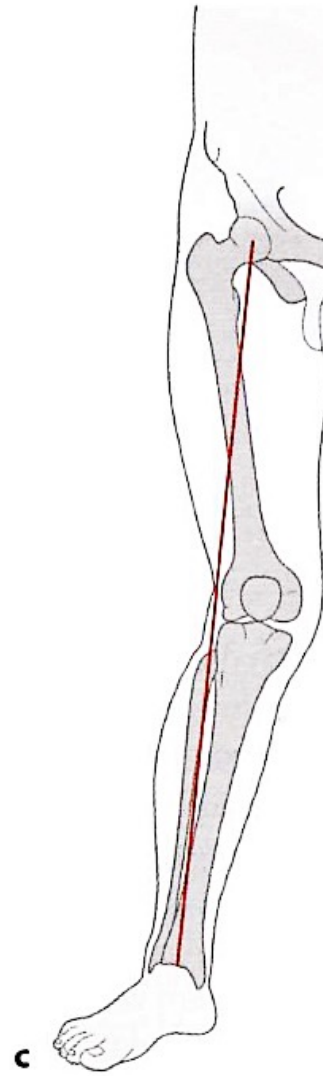

normál

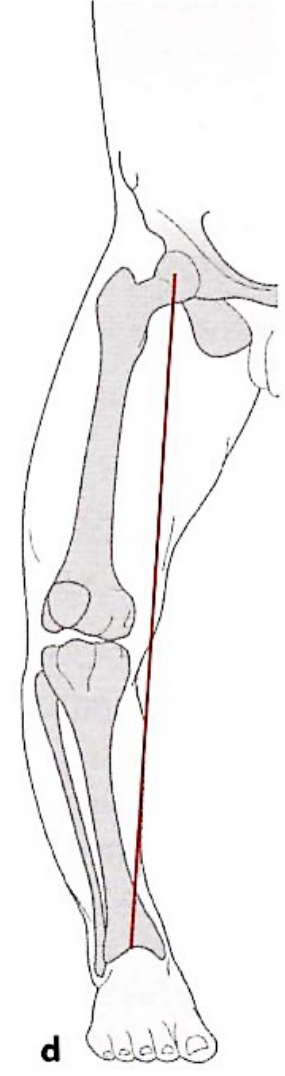
normál esetben
a teherviselés tengelye
a fossa interchondylaris-on
halad át

- tibia hossz tengelye
- - - femur hossz tengelye
- mechanikai teherviselés tengelye (Mikulicz-vonal)

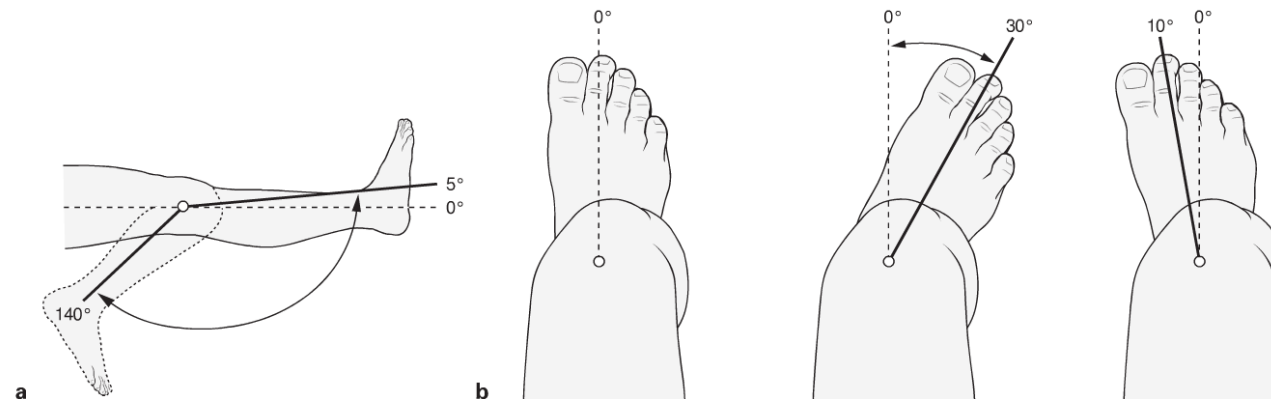
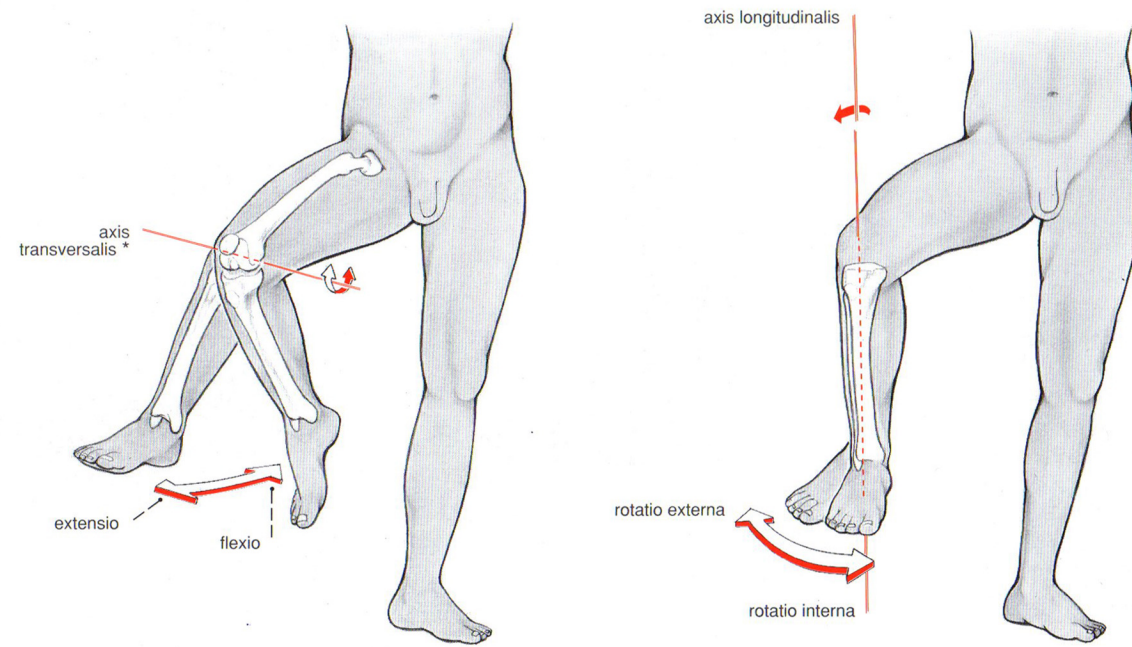

valgus

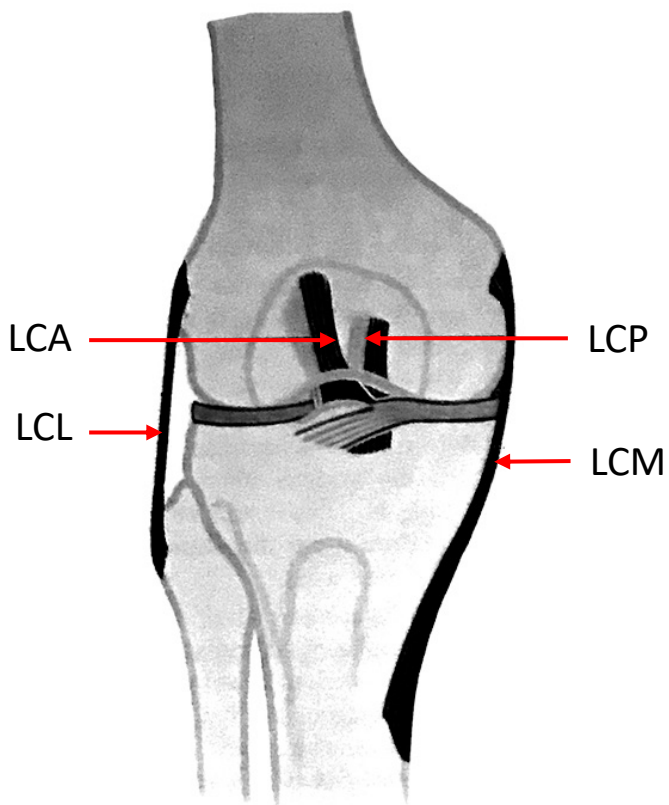
varus

Térdízület - mozgások

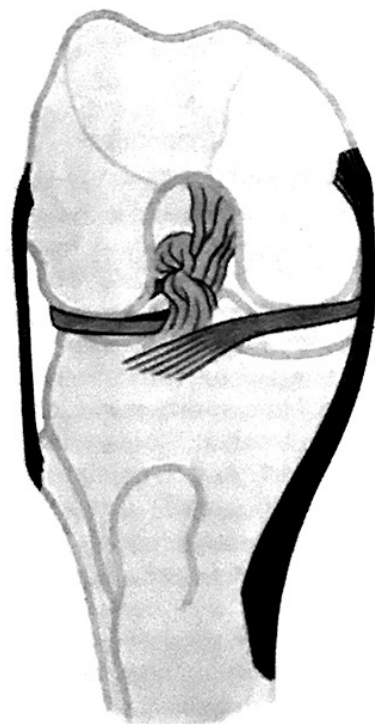

Térdízület - szalagok szerepe a stabilitásban

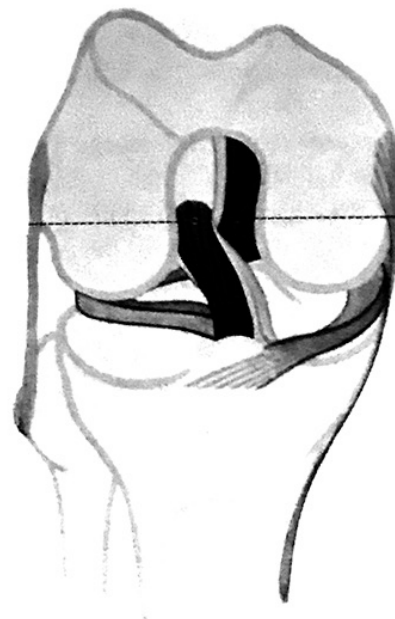
nyújtva

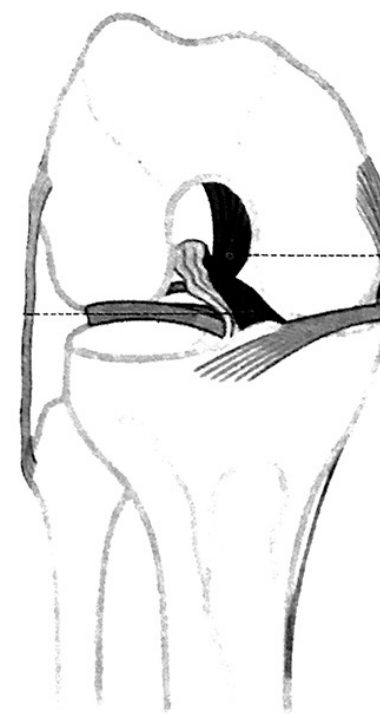
hajlítva (90°)

befelé rotálva

kifelé rotálva

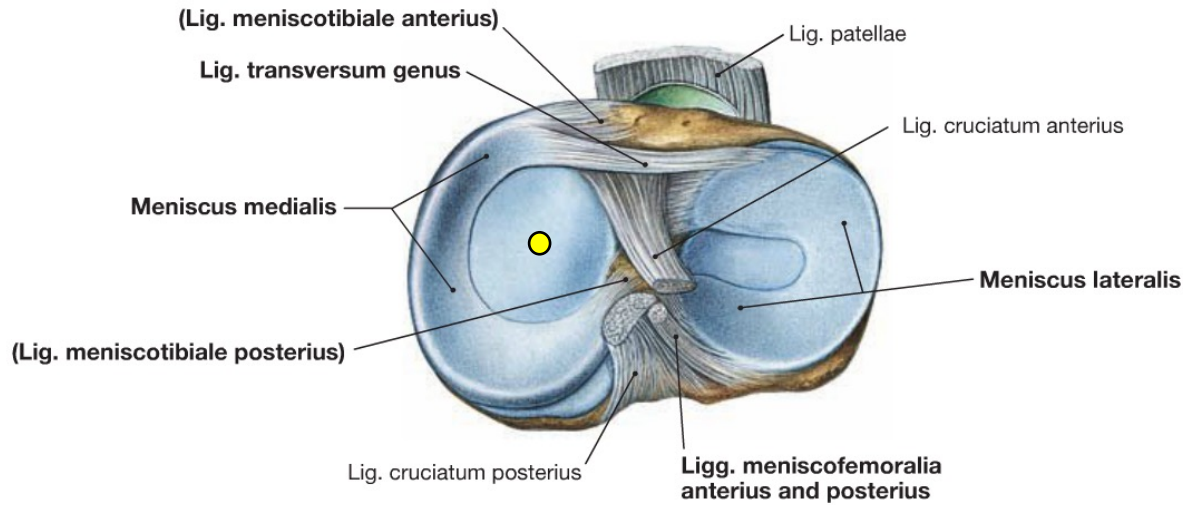

LCA lig. cruciatum anteriorus
LCP lig. cruciatum posteriorus

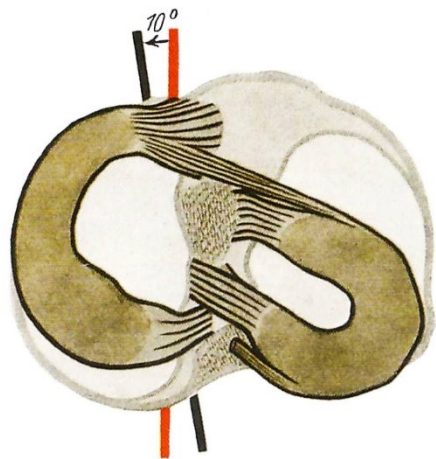
LCL lig. collaterale laterale
LCM lig. collaterale mediale

Térdízület - meniscusok

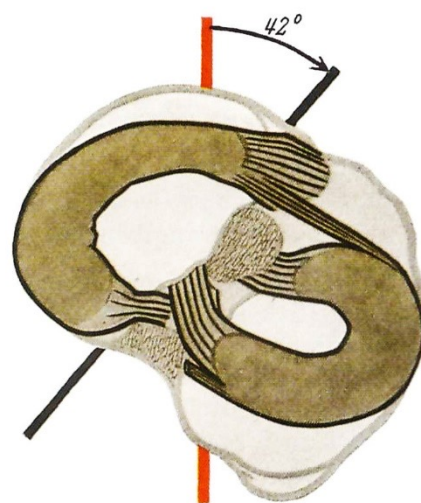
Sobotta

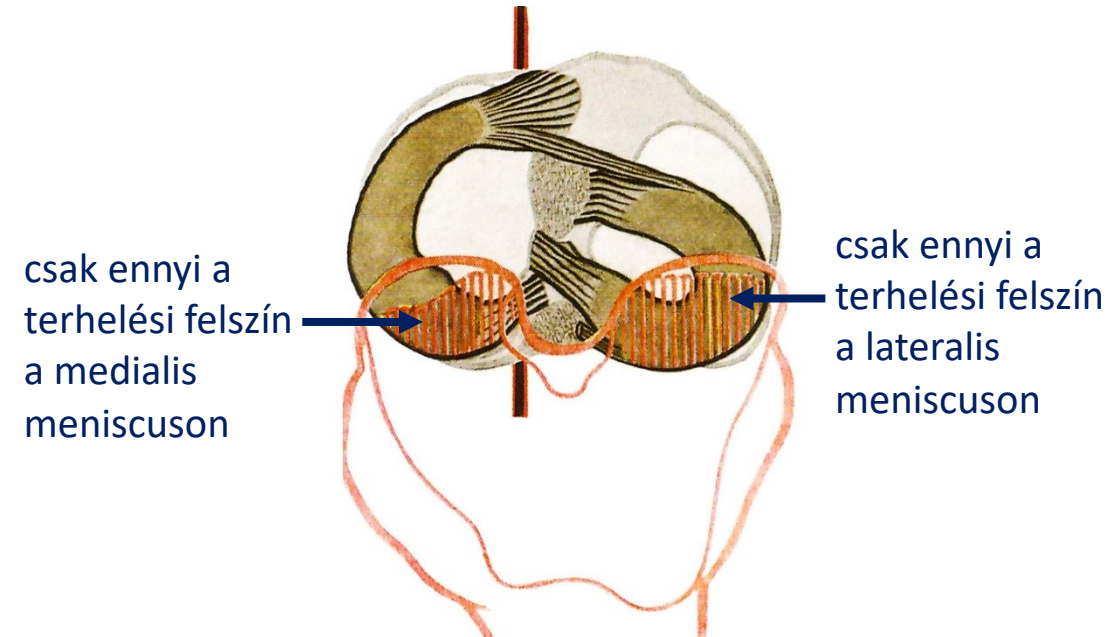
- mozgékony teherviselő struktúrák
- minden ízületi helyzetben megszüntetik az inkongruenciát
- femorotibialis érintkezés felszíne (medialisan a meniscus rögzítetteb helyzetéből adódóan állandóbb)

90°-ban hajlítva, berotálva

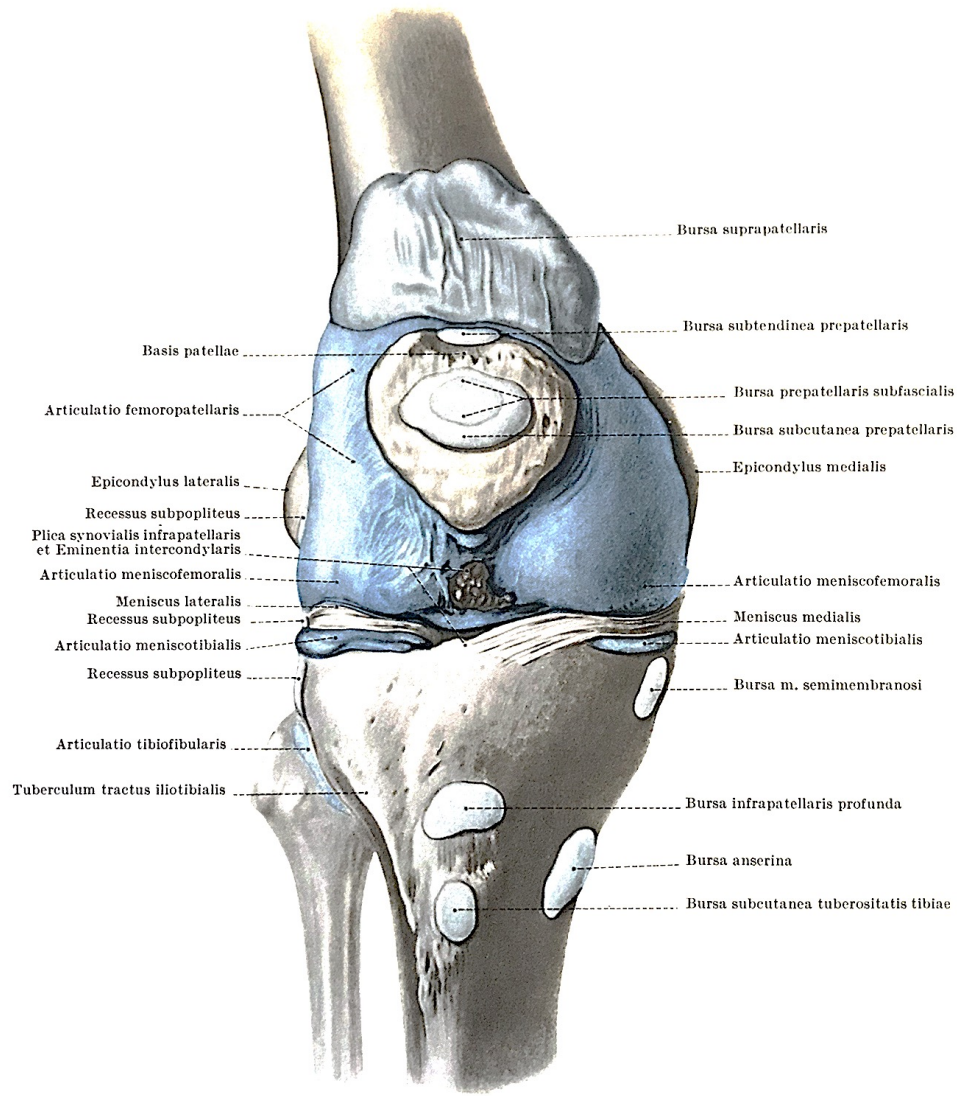
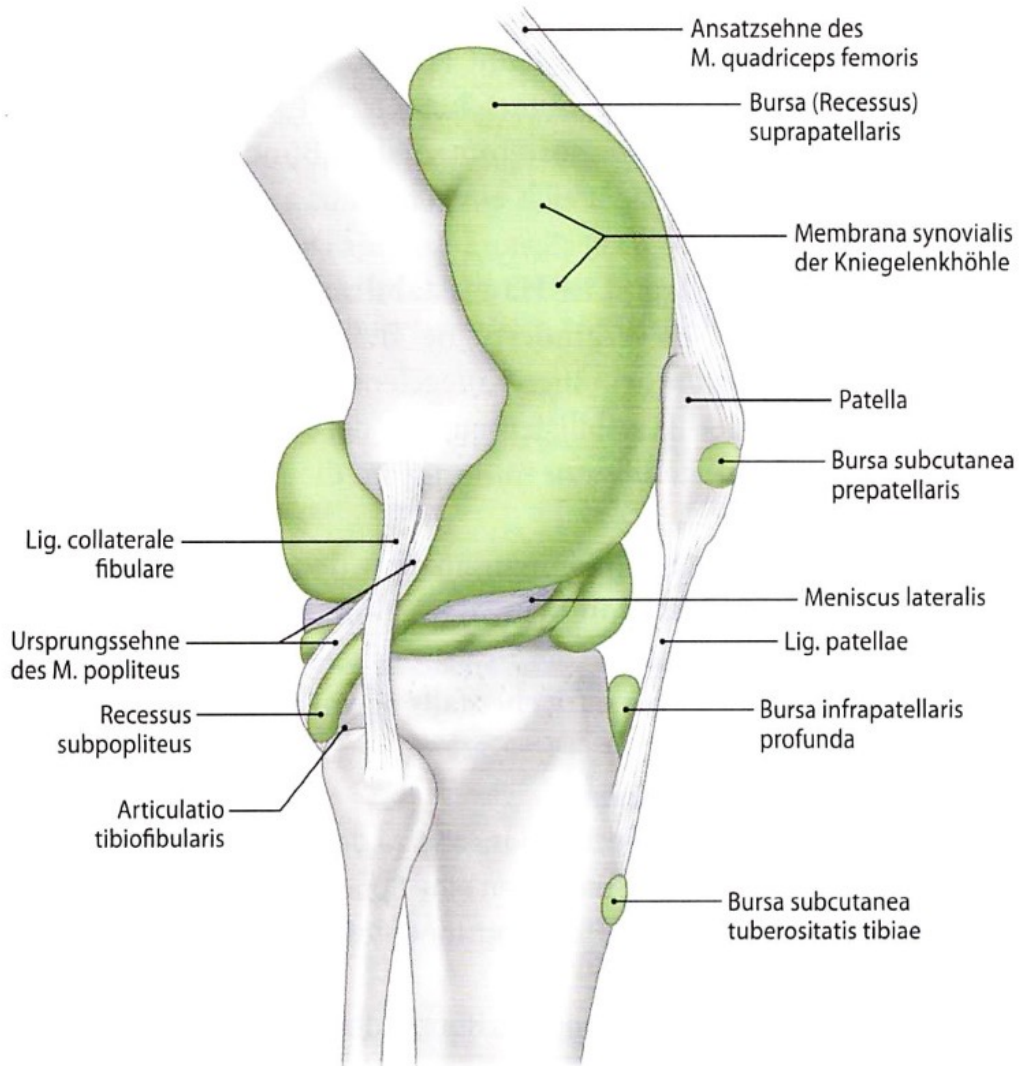

90°-ban hajlítva, kirotálva

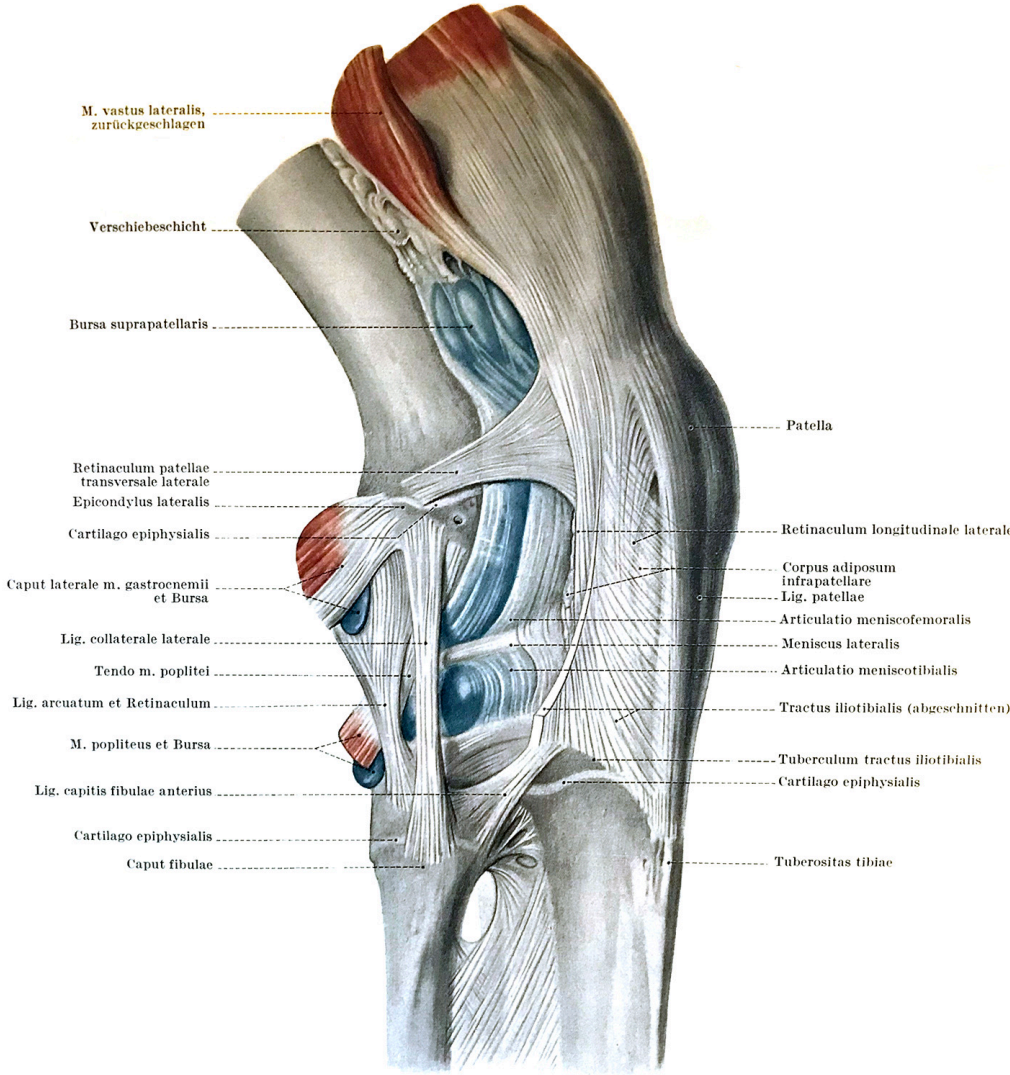
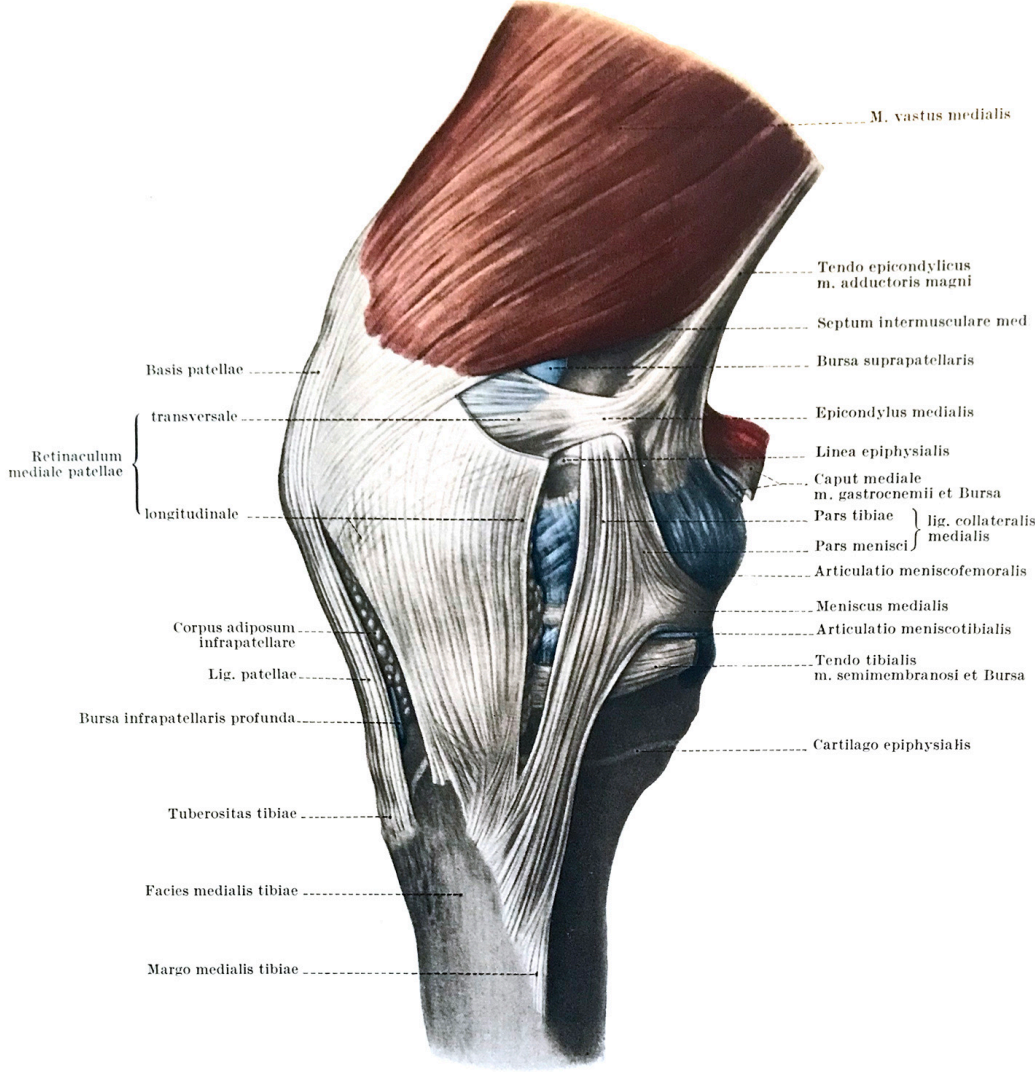

90°-ban hajlítva

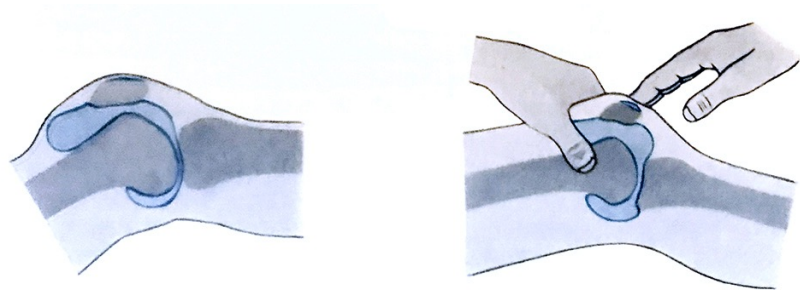
Térdízület - tok, recessusok, bursák

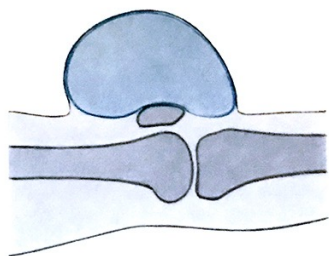
Térdízület - tok, recessusok, bursák

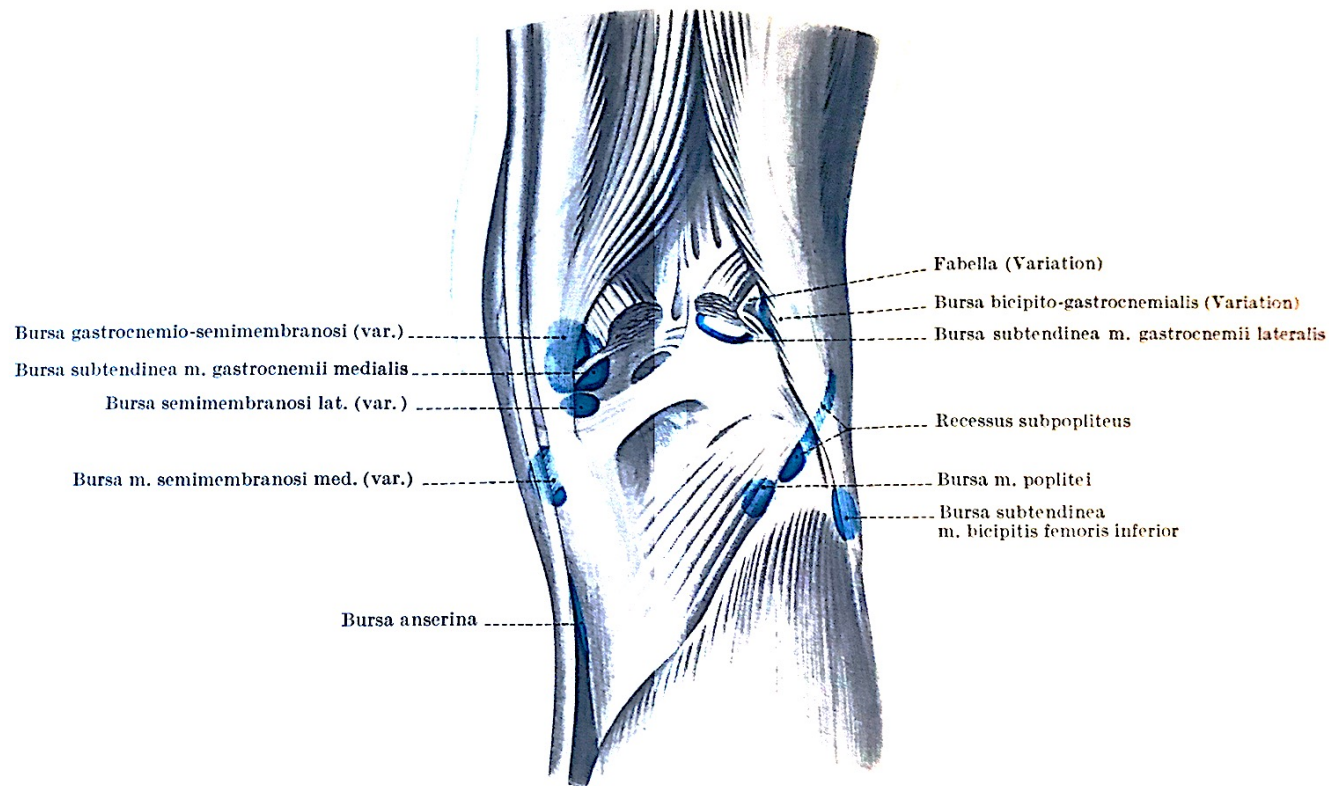
Térdízület - tok, recessusok, bursák

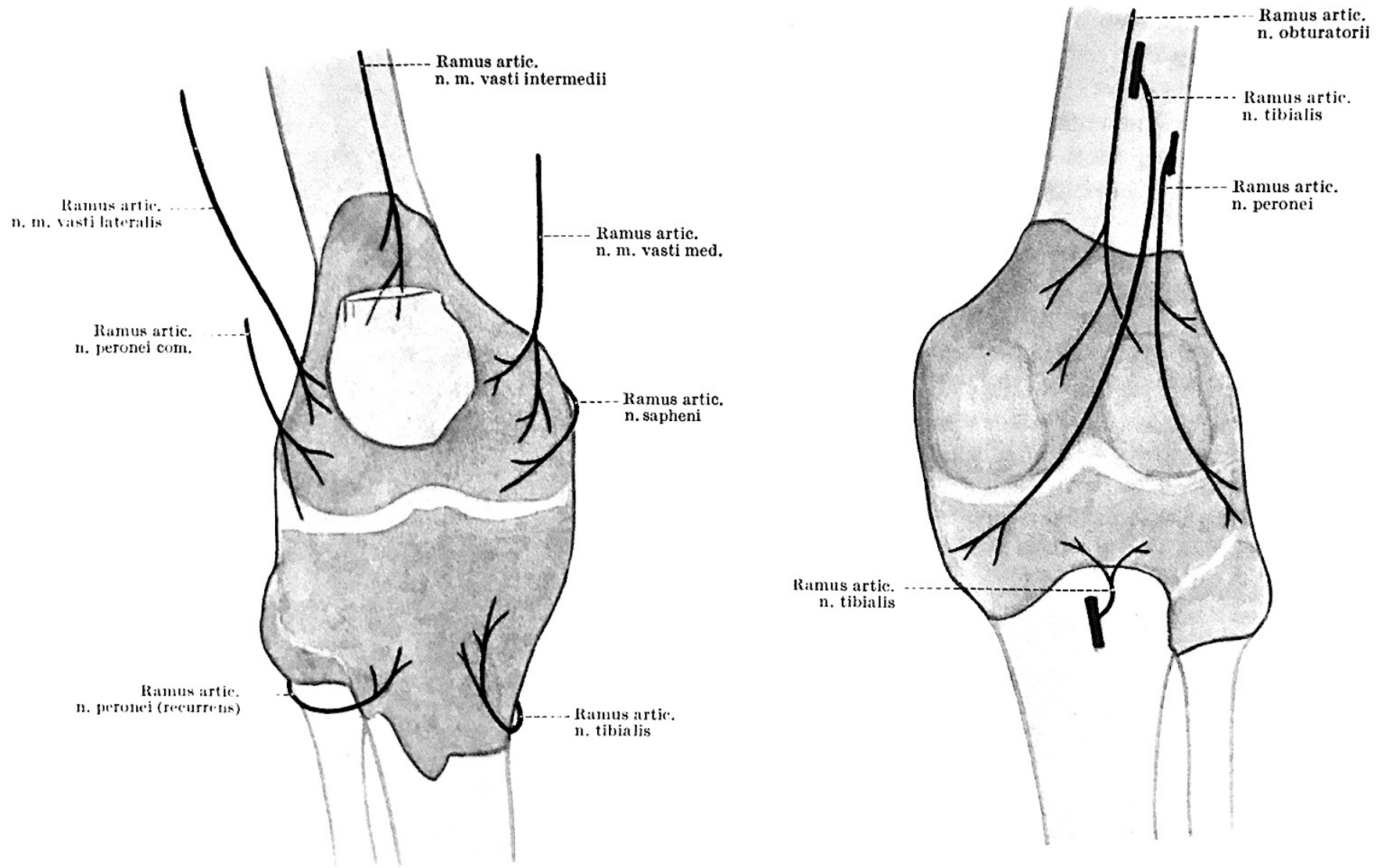
A bursa suprapatellarisban is megjelenik a folyadékgyülem, mivel az tkp. a térdízület üregének legnagyobb recessusa. A patella ballotálható.

A prepatellaris bursa folyadékgyüleme nem emeli meg a patellát.

Térdízület - beidegzés

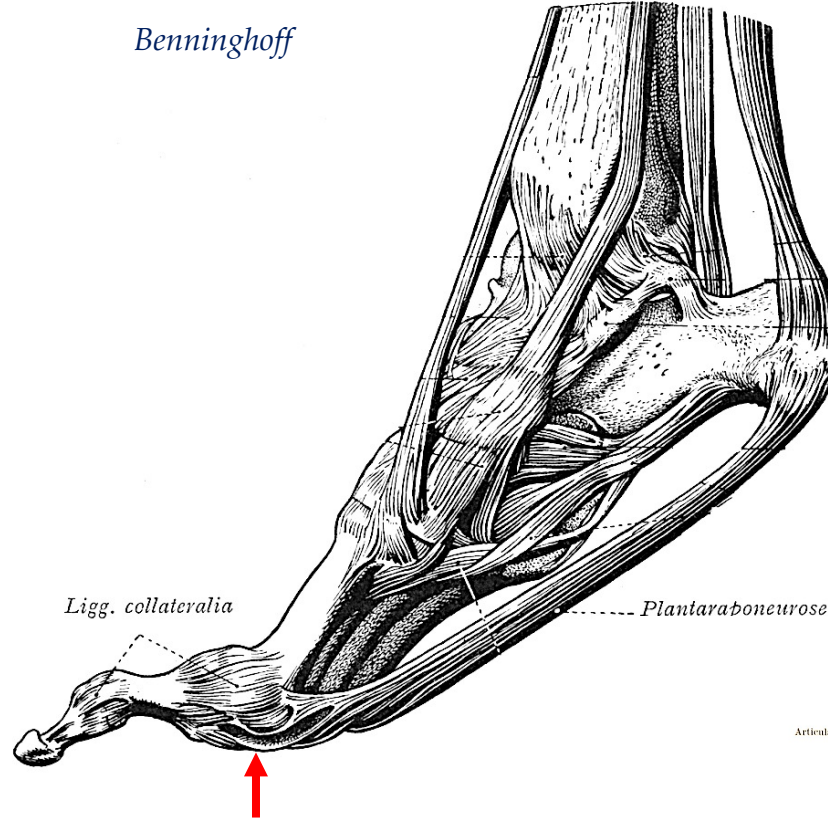
A láb primer arthrosis szempontjából releváns ízülete: MTP I

Lanz&Wachsmuth

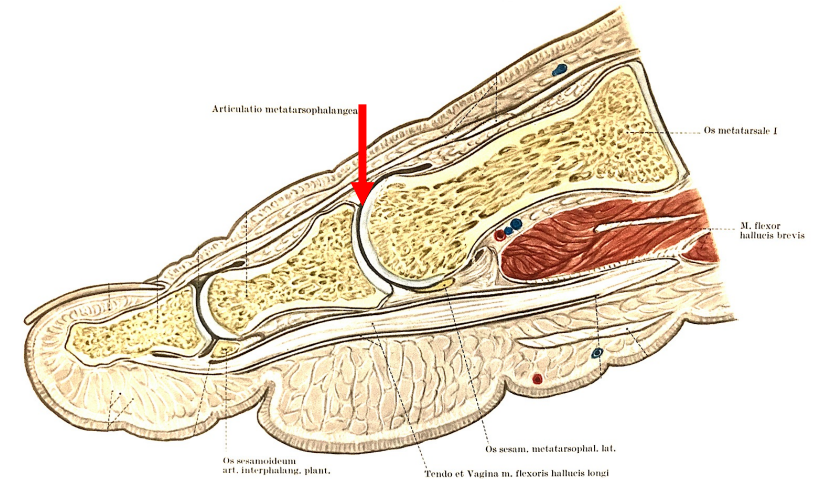

articulatio metatarsophalangea prima = MTP I

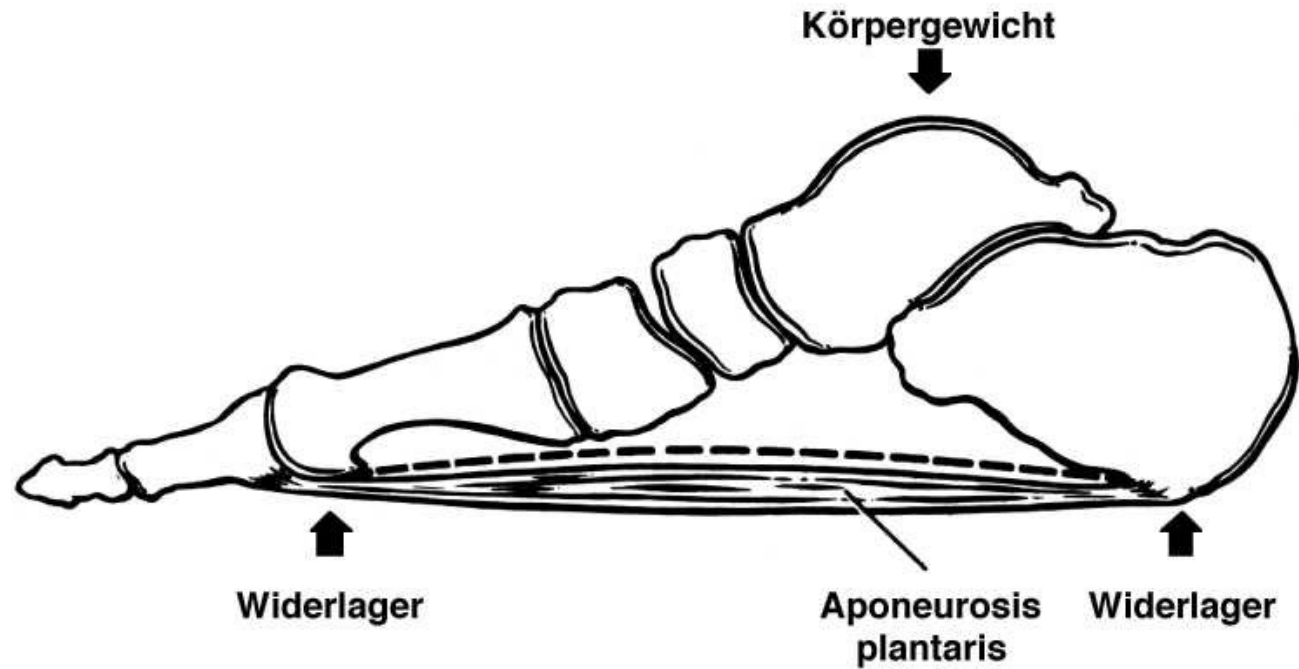
Benninghoff

- oldalszalagok
- dorsalis aponeurosis
- lig. planatare
- sesam csontok

A láb primer arthrosis szempontjából releváns ízülete: MTP I

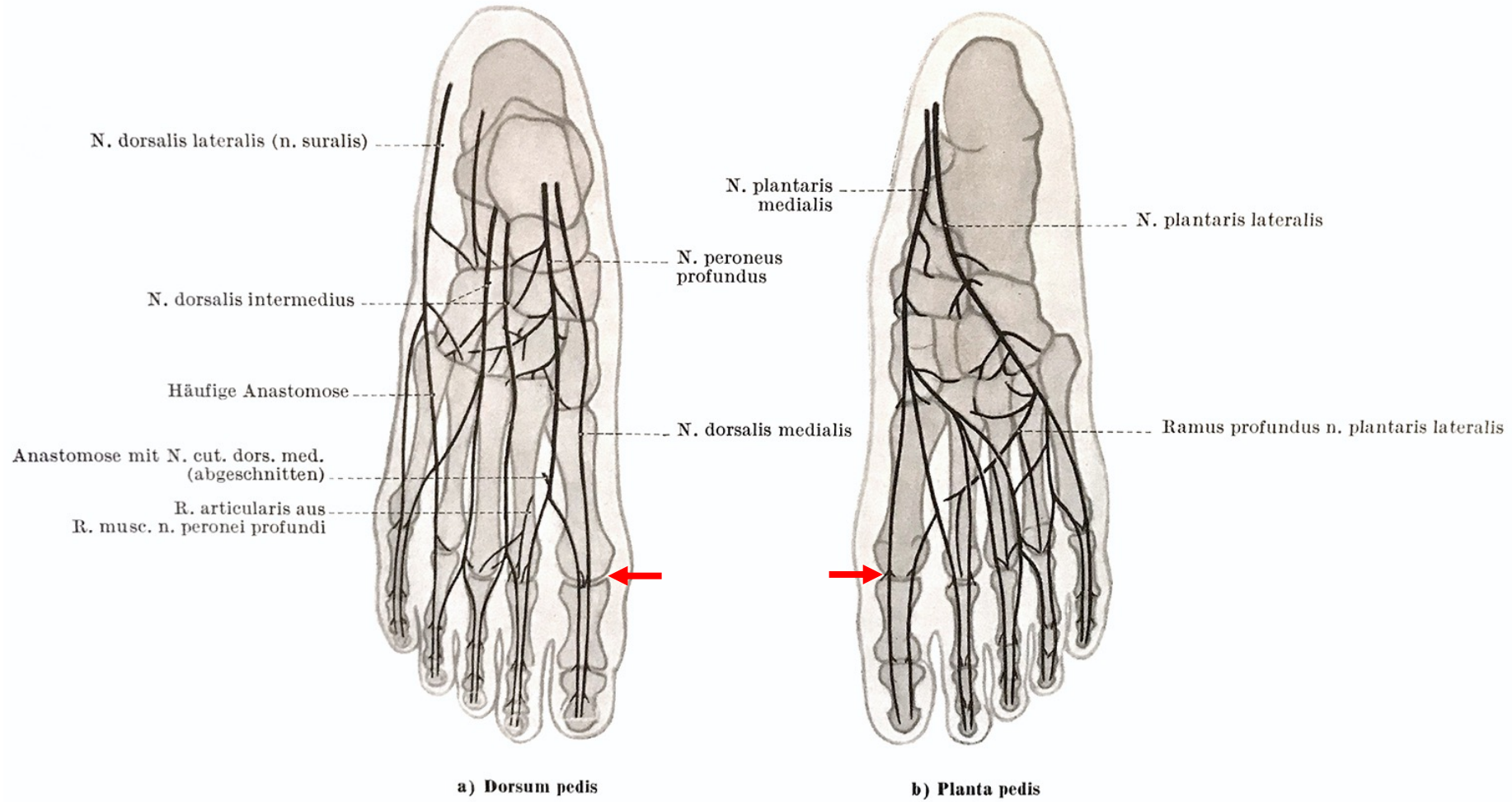

www.footbalance.de

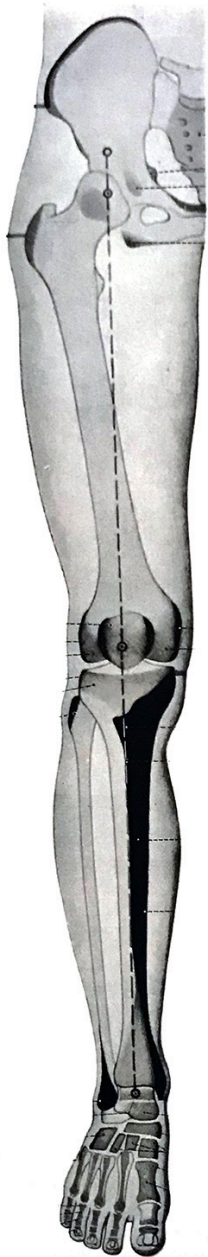
Abb. 5: Spannung des Längsgewölbes durch die Aponeurosis plantaris.

(mod. n. Schepsis AA et al.: Plantar fasciitis. Etiology, treatment, surgical results and review of the literature. Clin. Orthop. 266, 185-96, 1991)

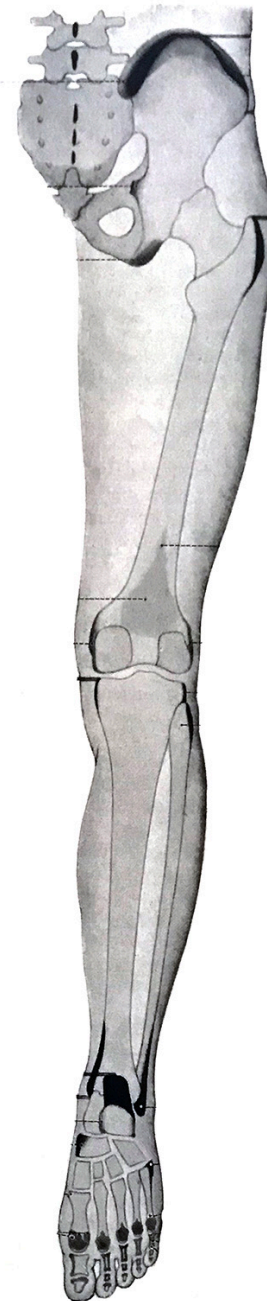
MTP I-es ízület - beidegzés

Tapintható csontos képletek az alsó végtagon

fekete: alkattól függően látható, de tapintható
szürke: nem látható, de tapintható
üres kontúrral: nem látható és nem tapintható

Forrásmunkák

1. Sobotta: Az ember anatómiájának atlasza (1-2. kötet) - Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2007
2. Benninghoff: Lehrbuch der Anatomie des Menschen - J.F. Lehmanns Verlag, 1942
3. Braus: Anatomie des Menschen (Band I) - Verlag von Julius Springer, Berlin, 1929
4. Rohen - Yokochi: Anatomie des Menschen - Photographischer Atlas der systematischen und topographischen Anatomie (Band I-II.) - F.K. Schattauer Verlag, Stuttgart, 1983
5. Faller: Anatomie in Stichworten - Ein Arbeitsbuch für Medizinstudente und praktische Ärzte - Ferdinand Enke Verlag, 1980
7. Lanz - Wachsmuth: Praktische Anatomie (Erster Band/Dritter Teil - Arm) - Verlag von Julius Springer, Berlin, 1935
8. Lanz - Wachsmuth: Praktische Anatomie (Erster Band/Vierter Teil - Bein und Statik) - Springer Verlag, 1972
9. Baksa et al.: Gross Anatomy of the Human Hand (in: P.V. Balint, P. Mandl (eds.) Ultrasonography of the hand in Rheumatology), Springer Nature, 2018
10. Pernkopf Anatomie - Urban&Schwarzenberg, 1991
11. Gray's Anatomy - Thirtieth edition, Longmans , Green and Co, 1949